

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

Polanów, maj – czerwiec 2025

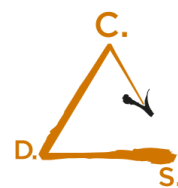
Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c.

D. Bieńkowska, J. Szymańska, M. Widuch

Ul. Włóczyków 22/3

30-103 Kraków

**Centrum Doradztwa
Strategicznego**

Spis treści

Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	4
Stan kryzysowy	4
Obszar zdegradowany	5
Obszar rewitalizacji	5
Rewitalizacja	6
KROK 1. Wybór jednostek do analizy	7
KROK 2. Analiza danych w sferze społecznej	9
Demografia	16
Bezrobocie.....	18
Pomoc społeczna.....	20
Osoby ze szczególnymi potrzebami	23
Bezpieczeństwo.....	28
Edukacja i kapitał ludzki	31
Aktywność społeczna.....	34
KROK 3. Analiza danych w pozostałych sferach	37
Sfera gospodarcza	43
Sfera środowiskowa	46
Sfera techniczna	48
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	51
KROK 4. Analiza wskaźnikowa – budowa wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej.....	57
KROK 5. Analiza wskaźnikowa – podsumowanie wyników analizy dla sfer pozaspołecznych	65
KROK 6. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego	71
KROK 7. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji.....	76
Spis tabel i rysunków	81

Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Obszar zdegradowany i rewitalizacji został wyznaczony zgodnie z metodologią uwzględniającą lokalne uwarunkowania i specyfikę gminy Polanów. Celem niniejszej diagnozy jest analiza negatywnych zjawisk występujących w gminie oraz identyfikacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Metodologia, którą zastosowano, jest zgodna z przepisami Ustawy o rewitalizacji z 9 października 2015 r., i oparta o wykorzystanie mierzalnych wskaźników, które umożliwiają ocenę wewnętrznego zróżnicowania gminy w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. W kontekście prawidłowego rozumienia procesu rewitalizacji, w tym etapu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, kluczowe jest zdefiniowanie najistotniejszych dla procesu pojęć. Ich definicje przytoczono poniżej.

Stan kryzysowy

Stan wywołany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Obszar dotknięty stanem kryzysowym w sferze społecznej można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub

- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Za: ustawa o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r., art. 9 ust. 1

Obszar zdegradowany

Obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy w sferze społecznej oraz co najmniej jednej ze sfer pozaspołecznych. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Za: ustawa o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r., art. 9 ust. 1

Obszar rewitalizacji

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.

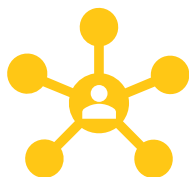
Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść także niezamieszkałe tereny przemysłowe, pokolejowe czy powojenne, na których odnotowuje się kryzysowe zjawiska sfery pozaspołecznej, pod warunkiem, że prowadzone na ich terenie działania przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

Za: ustawa o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r., art. 10 ust. 1-3

Rewitalizacja

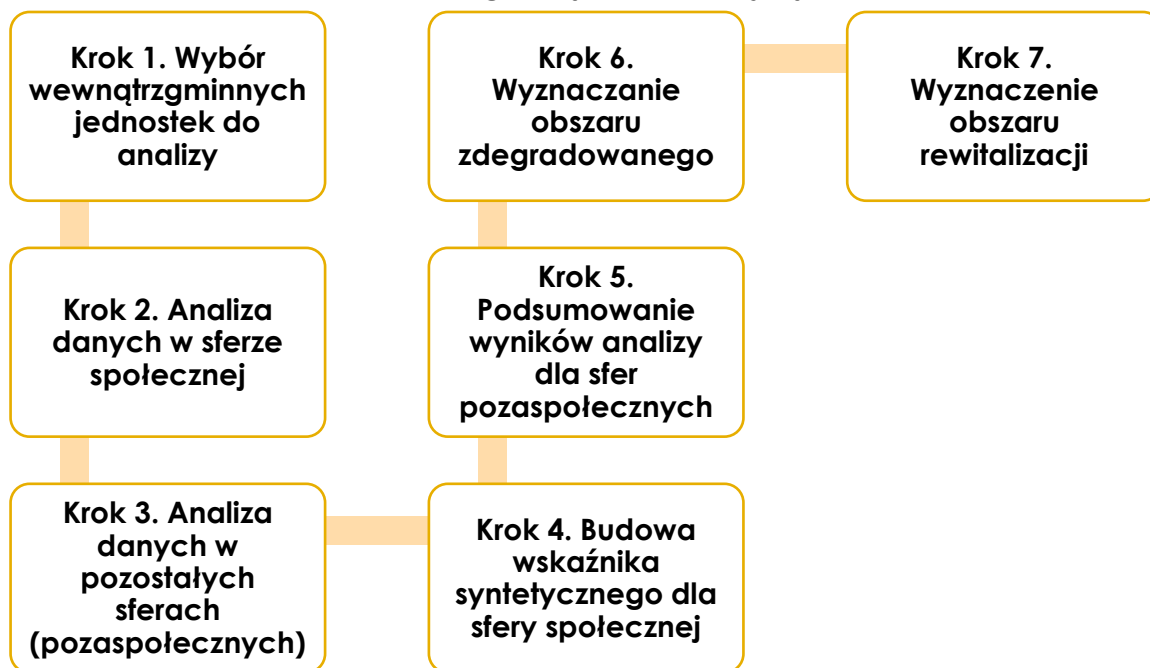

Proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji.

Za: ustawa o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 r., art. 2 ust. 1

Kolejne rozdziały niniejszej diagnozy odzwierciedlają etapy procesu delimitacji przeprowadzonego w Gminie Polanów. Przebieg tego procesu obrazuje poniższy rysunek.

Rysunek 1. Etapy prac nad diagnozą delimitacyjną

Źródło: Opracowanie własne.

Rezultatem wszystkich wymienionych wyżej działań było wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w gminie Polanów.

KROK 1. Wybór jednostek do analizy

Pierwszy etap prac w procesie delimitacji obejmował wyznaczenie podstawowych jednostek przestrzennych (pól analitycznych/jednostek referencyjnych), dla których uruchomiono proces zbierania danych statystycznych. W tym celu posłużono się podziałem administracyjnym gminy – tj. podziałem gminy na sołectwa. Przyjęty podział jest podziałem intuicyjnym, rozpoznawalnym przez mieszkańców gminy¹.

Tym sposobem przyjęto podział gminy na 29 jednostek referencyjnych, w odniesieniu do których przygotowano szczegółową analizę wskaźnikową w ramach poszczególnych sfer. Podstawowe informacje dotyczące poszczególnych jednostek referencyjnych (które nazywane będą także jednostkami analitycznymi) przedstawiono niżej.

Tabela 1. Jednostki referencyjne w gminie Polanów

Jednostka	Powierzchnia [km2]	Udział w ogóle powierzchni gminy [%]	Liczba ludności - 31.12.2024 r. [os.]	Udział w ogóle ludności gminy [%]
Polanów - cała gmina	393,373	100%	7897	100%
Polanów - miasto	7,608	1,9%	2685	34%
Bożenice	16,685	4,2%	161	2%
Bukowo	11,727	3,0%	251	3%
Buszyno	4,352	1,1%	94	1%
Cetuń	16,77	4,3%	188	2%
Chocimino	17,515	4,5%	146	2%
Dadzewo	9,293	2,4%	152	2%
Domachowo	6,199	1,6%	223	3%
Garbno	10,481	2,7%	193	2%
Gołogóra	23,657	6,0%	164	2%
Jacinki	8,45	2,1%	183	2%
Karsinka	25,956	6,6%	91	1%
Kępiny	5,045	1,3%	43	1%
Kościelnica	20,48	5,2%	251	3%
Krag	12,426	3,2%	180	2%
Krytno	6,312	1,6%	168	2%
Nacław	17,81	4,5%	482	6%
Nowy Żelibórz	6,03	1,5%	41	1%
Powidz	4,881	1,2%	75	1%
Rekowo	11,394	2,9%	103	1%

¹ Jedynym wyjątkiem jest włączenie w obręb jednostki referencyjnej miasto Polanów – kilku działek z sołectwa Warblewo ściśle związanych z koncepcją zagospodarowania Góry Warblewskiej.

**DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU
REWITALIZACJI GMINY POLANÓW**

Jednostka	Powierzchnia [km ²]	Udział w ogóle powierzchni gminy [%]	Liczba ludności - 31.12.2024 r. [os.]	Udział w ogóle ludności gminy [%]
Rosocha	12,327	3,1%	85	1%
Rzeczyca Wielka	27,759	7,1%	435	6%
Sowinko	7,038	1,8%	117	1%
Stary Żelibórz	4,19	1,1%	18	0%
Świerczyna	26,3	6,7%	206	3%
Warblewo	11,733	3,0%	55	1%
Wielin	15,578	4,0%	75	1%
Wietrzno	28,408	7,2%	167	2%
Żydowo	16,969	4,3%	865	11%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Polanów.

**Rysunek 2. Jednostki referencyjne Gminy Polanów przyjęte na potrzeby
diagnozy delimitacyjnej**

Źródło: opracowanie własne na podstawie OpenStreetMap.

KROK 2. Analiza danych w sferze społecznej

Analiza danych w sferze społecznej jest jednym z kluczowych elementów diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Identyfikacja obszarów gminy szczególnie narażonych na kryzys społeczny wymaga poddania analizie wszystkich dwudziestu dziewięciu jednostek referencyjnych gminy Polanów, z uwzględnieniem problemów społecznych wyczerpujących wytyczne Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 278).

Jako że proces rewitalizacji ma służyć przede wszystkim mieszkańcom i ich potrzebom, to właśnie kwestie społeczne każdorazowo mają pierwszoplanowe znaczenie dla poszukiwania, a następnie wyznaczenia fragmentu gminy, na którym prowadzona będzie rewitalizacja. Problemy sfery społecznej, w odniesieniu do których zebrane dane ilościowe wykorzystano w trakcie prac diagnostycznych, uwzględniają kwestie demograficzne (zmiany liczby ludności, starzenie się społeczeństwa), ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezpieczeństwo, osoby ze szczególnymi potrzebami (w tym seniorów, osoby niepełnosprawne, dzieci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi), poziom edukacji i kapitału społecznego, w tym uczestnictwo w życiu społecznym. W analizie przeprowadzonej dla sfery społecznej, która została przedstawiona w niniejszym rozdziale, wykorzystano łącznie dwadzieścia trzy wskaźniki odnoszące się do wyżej wymienionych zagadnień problemowych.

Do opracowania wskaźników obrazujących możliwe kryzysy sfery społecznej wykorzystano dane pochodzące m.in. z Urzędu Miejskiego w Polanowie i jego jednostek organizacyjnych, tj. Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, szkół podstawowych, a także Powiatowego Urzędu Pracy w Koszalinie, Komendy Miejskiej Policji w Koszalinie oraz dostępne statystyki publiczne (np. dane Państwowej Komisji Wyborczej czy Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu). Zebrane i poddane analizie dane przedstawiają stan za ostatni pełny rok kalendarzowy – tj. na 31.12.2024 r. W przypadku danych demograficznych, dla zobrazowania dynamiki zmian liczby ludności wykorzystano także dane z 2019 roku (wskaźnik przyjmuje wartości dla przedziału czasowego 2019 – 2024).

Tabela 2. Wykaz wskaźników sfery społecznej

Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Definicja wskaźnika
1.	Zmiana liczby ludności w latach 2019-2024 [%]	Urząd Miejski w Polanowie	Wskaźnik przedstawia zmianę wielkości populacji danego obszaru na przestrzeni 5 ostatnich lat. Wskaźnik pozwala określić wiodący trend rozwoju demograficznego na danym terenie, może wskazywać na wzrost liczby mieszkańców bądź na występującą depopulację.
2.	Odsetek osób powyżej 60 r.ż. (w wieku 61 lat i więcej) [%]	Urząd Miejski w Polanowie	Wskaźnik informuje o odsetku osób w wieku powyżej 60 lat występujących w ogóle populacji danego obszaru. Wskaźnik może sugerować o konieczności podjęcia działań wspierających tą grupę wiekową ze względu na jej liczebność oraz niski odsetek osób w młodszych grupach wiekowych.
3.	Odsetek osób bezrobotnych [%]	Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie	Wskaźnik przedstawia liczbę osób zarejestrowanych jako bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców danej jednostki, obrazując w ten sposób lokalne natężenie zjawiska bezrobocia.
4.	Zmiana liczby osób bezrobotnych w latach 2019-2024 [%]	Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie	Wskaźnik przedstawia zmianę wielkości populacji osób bezrobotnych danego obszaru na przestrzeni 5 ostatnich lat. Wskaźnik pozwala określić kondycję lokalnego rynku pracy na danym terenie, może wskazywać na wzrost liczby osób bezrobotnych lub ich spadek.
5.	Udział bezrobotnych kobiet w ogóle osób bezrobotnych [%]	Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie	Wskaźnik przedstawia procentowy udział kobiet wśród wszystkich osób zarejestrowanych jako bezrobotne na danym obszarze. Wysoka wartość wskaźnika może wskazywać na specyfikę lokalnego rynku pracy, w tym na ograniczoną dostępność zatrudnienia w sektorach preferowanych przez kobiety lub na bariery w łączeniu pracy zawodowej z opieką nad dziećmi. Może

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

			też sugerować potrzebę wsparcia dedykowanego tej grupie, np. poprzez szkolenia, programy aktywizacyjne czy rozwój elastycznych form zatrudnienia.
6.	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych (%)	Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie	Wskaźnik przedstawia odsetek osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez zatrudnienia przez okres co najmniej 12 miesięcy) w stosunku do ogółu zarejestrowanych bezrobotnych na danym obszarze. Wskaźnik umożliwia ocenę skali i struktury bezrobocia długoterminowego, co może wskazywać na konieczność wdrażania działań aktywizacyjnych i programów wsparcia na rynku pracy.
7.	Udział bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w ogóle bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie	Wskaźnik przedstawia procentowy udział osób bezrobotnych, które nie posiadają kwalifikacji zawodowych, w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Wysoka wartość wskaźnika może świadczyć o niedostosowaniu poziomu wykształcenia do wymagań lokalnego rynku pracy, utrudnionej aktywizacji zawodowej oraz ograniczonej mobilności zawodowej tej grupy. Może również wskazywać na potrzebę rozwijania oferty edukacji zawodowej oraz programów szkoleniowych i przekwalifikujących.
8.	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej [%]	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Polanowie	Wskaźnik informuje o udziale osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle danej populacji i wskazuje na skalę zapotrzebowania na wsparcie wynikające ze zróżnicowanych problemów osób i rodzin.
9.	Udział osób powyżej 60 r.ż. w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Polanowie	Wskaźnik przedstawia odsetek osób powyżej 60. roku życia wśród wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej na danym obszarze. Pozwala ocenić skalę potrzeb seniorów w zakresie wsparcia socjalnego i może wskazywać na konieczność dostosowania oferty pomocy do specyfiki tej grupy, w tym

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

			wsparcia w obszarze opieki zdrowotnej, aktywizacji społecznej czy usług opiekuńczych.
10.	Udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa [%]	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Polanowie	Wskaźnik przedstawia udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie osób korzystających. Pozwala określić i porównać natężenie zjawiska ubóstwa w poszczególnych jednostkach oraz ocenić jego znaczenie w strukturze lokalnych problemów społecznych.
11.	Udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności [%]	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Polanowie	Wskaźnik obrazuje udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie osób korzystających z pomocy społecznej. Wskazuje on na skalę potencjalnych potrzeb tej grupy osób ze szczególnymi potrzebami związanych np. z opieką zdrowotną czy aktywizacją społeczną i zawodową.
12.	Udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej bądź ciężkiej choroby [%]	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Polanowie	Wskaźnik określa, jaki odsetek osób objętych pomocą społeczną stanowią osoby, które uzyskały wsparcie ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę. Wysoka wartość może świadczyć o istotnej skali problemów zdrowotnych w społeczności lokalnej, a także o potencjalnych lukach w systemie ochrony zdrowia, profilaktyki zdrowotnej i opieki długoterminowej.
13.	Udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego [%]	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Polanowie	Wskaźnik przedstawia udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych lub problemów w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Może wskazywać na występowanie problemów społecznych, takich jak niezaradność życiowa, zaniedbania rodzicielskie, brak kompetencji opiekuńczych czy ograniczony dostęp do usług wsparcia rodziny.
14.	Udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu [%]	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Polanowie	Wskaźnik określa procent osób objętych pomocą społeczną ze względu na uzależnienie od alkoholu. Wysoka wartość może

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

		Spółecznej w Polanowie	sygnalizować nasilone występowanie problemów alkoholowych w lokalnej społeczności, a tym samym potrzebę wzmocnienia działań w zakresie profilaktyki uzależnień, wsparcia psychologicznego oraz dostępu do terapii i leczenia odwykowego.
15.	Liczba wydanych niebieskich kart na 100 mieszkańców	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Polanowie	Wskaźnik przedstawia liczbę procedur Niebieskiej Karty wszczętych w związku z podejrzeniem przemocy domowej w przeliczeniu na 100 mieszkańców danego obszaru. Pozwala ocenić skalę występowania problemu przemocy w rodzinie oraz może wskazywać na konieczność wzmocnienia działań profilaktycznych, interwencyjnych i wspierających dla osób dotkniętych przemocą.
16.	Liczba popełnionych wykroczeń, przestępstw na 100 mieszkańców	Komenda Miejska Policji w Koszalinie	Wskaźnik informuje o lokalnej skali przestępczości mierzonej liczbą popełnionych wykroczeń oraz przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Stanowić może wyznacznik poziomu bezpieczeństwa publicznego na danym terytorium.
17.	Zmiana liczby popełnionych wykroczeń, przestępstw w latach 2019-2024 (%)	Komenda Miejska Policji w Koszalinie	Wskaźnik przedstawia procentową zmianę liczby wykroczeń i przestępstw odnotowanych na danym obszarze w okresie 2018-2023. Pozwala ocenić dynamikę zjawisk związanych z naruszeniem prawa, wskazując na ewentualny wzrost lub spadek poziomu zagrożenia bezpieczeństwa publicznego. Może służyć do analizy skuteczności działań prewencyjnych oraz oceny potrzeb w zakresie polityki bezpieczeństwa i porządku publicznego.
18.	Liczba zdarzeń komunikacyjnych bez ofiar na 100 mieszkańców	Komenda Miejska Policji w Koszalinie	Wskaźnik obrazuje liczbę zdarzeń drogowych niewiązanych się z ofiarami w ludziach, w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Może wskazywać na skalę nieostrożnych lub niezgodnych z przepisami zachowań uczestników ruchu. Wysoka liczba takich zdarzeń może obniżać subiektywne poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców oraz sygnalizować konieczność wzmocnienia działań

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

			edukacyjnych i profilaktycznych dotyczących bezpiecznego poruszania się po drogach.
19.	Liczba interwencji Straży Miejskiej na 100 mieszkańców	Urząd Miejski/ Straż Miejska w Polanowie	Wskaźnik odzwierciedla częstotliwość podejmowanych działań interwencyjnych przez Straż Miejską w stosunku do liczby mieszkańców. Może świadczyć o poziomie porządku publicznego oraz aktywności mieszkańców w zgłaszaniu nieprawidłowości. Zarazem może wskazywać na potrzebę większej obecności służb porządkowych w przestrzeni publicznej lub na występowanie konkretnych lokalnych problemów, takich jak zakłócenia ładu, niewłaściwe parkowanie czy zakłócanie ciszy nocnej.
20.	Średni wynik egzaminu ośmioklasisty w roku 2024 [%]	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu	Wskaźnik pokazuje średni wynik egzaminu ośmioklasisty przeprowadzonego w roku szkolnym 2023/2024. Egzamin przeprowadzany jest z 3 przedmiotów, a wskaźnik obrazuje średni wynik z przedmiotów: j. polski, matematyka oraz j. angielski. Wartość wskaźnika może świadczyć o potrzebie zwrócenia uwagi na rozwój edukacji w obszarach/placówkach, w których wynik był niższy niż średnia gminna.
21.	Liczba uczniów sprawiających problemy wychowawcze na 100 uczniów	Szkoły podstawowe z terenu gminy Polanów	Wskaźnik przedstawia liczbę uczniów, wobec których odnotowano trudności wychowawcze, w przeliczeniu na 100 uczniów ogółem. Może wskazywać na występowanie problemów społecznych, emocjonalnych lub rodzinnych wpływających na funkcjonowanie ucznia w środowisku szkolnym. Wysoka wartość wskaźnika może sugerować potrzebę wzmocnienia opieki psychologiczno-pedagogicznej, współpracy z rodzinami oraz rozwijania programów profilaktyki i wsparcia wychowawczego w szkołach.
22.	Odsetek dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach podstawowych [%]	Szkoły podstawowe z terenu gminy Polanów	Wskaźnik informuje o udziale uczniów posiadających orzeczenia lub opinie wskazujące na specjalne potrzeby edukacyjne w ogólnej liczbie uczniów szkół podstawowych. Może świadczyć o konieczności dostosowania metod pracy dydaktycznej, organizacji

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

			zajęć wspierających oraz zapewnienia odpowiednich zasobów kadrowych i specjalistycznych. Wysoka wartość wskaźnika może odzwierciedlać rosnące potrzeby w zakresie edukacji włączającej i indywidualizacji procesu nauczania.
23.	Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych 2024 (wybory burmistrza) [%]	Państwowa Komisja Wyborcza	Wskaźnik przedstawia odsetek osób uprawnionych do głosowania, które wzięły udział w wyborach burmistrza w 2024 roku. Jest miarą poziomu uczestnictwa obywateli w procesie decyzyjnym na szczeblu lokalnym i odzwierciedla stopień zaangażowania społeczności w sprawy publiczne. Niska frekwencja może wskazywać na apatię wyborczą, brak zaufania do władz lokalnych lub ograniczone poczucie wpływu na kierunki rozwoju gminy.
24.	Liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Polanowie	Wskaźnik przedstawia liczbę zarejestrowanych organizacji pozarządowych, takich jak stowarzyszenia czy fundacje, działających na danym obszarze, w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Służy ocenie poziomu aktywności społecznej i obywatelskiej oraz zdolności mieszkańców do samoorganizacji i angażowania się w działania na rzecz wspólnoty lokalnej. Wysoka wartość wskaźnika może świadczyć o rozwiniętym społeczeństwie obywatelskim, natomiast niska – o ograniczonym potencjale społecznym i niskim poziomie kapitału społecznego.

Źródło: opracowanie własne.

Demografia

Sytuacja demograficzna pozwala prognozować procesy związane z rozwojem i potrzebami danej społeczności. Odpowiednia analiza sytuacji demograficznej pomaga w planowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zapobieganiu potencjalnym problemom, takim jak starzenie się populacji czy niedobór siły roboczej. Informuje nas między innymi o tym jak zmienia się liczba ludności danego obszaru na przestrzeni lat oraz o wielkości obciążenia związanego ze starzeniem się społeczeństwa.

Do analizy sytuacji demograficznej wykorzystano dwa poniższe wskaźniki:

— Zmiana liczby ludności w latach 2019-2024 [%]

Wskaźnik obrazuje procentową zmianę liczby mieszkańców w poszczególnych sołectwach oraz w mieście Polanów na przestrzeni ostatnich pięciu lat. Dla całej gminy Polanów odnotowano spadek populacji o -5,62%, co wskazuje na umiarkowanie nasilony trend depopulacyjny. Dynamika tego zjawiska różni się jednak znacznie w zależności od jednostek. Najgłębszy ubytek liczby mieszkańców wystąpił w sołectwach Rosocha (-40,56%), Nowy Żelibórz (-29,31%), Cetuń (-14,16%), Dadzewo (-13,64%), Gołogóra (-11,83%) oraz Bożenice (-11,05%). Są to jednostki, w których obserwuje się silne wyludnianie — najprawdopodobniej w wyniku odpływu migracyjnego oraz niskiego przyrostu naturalnego. Spadki przekraczające 10% występują także w Kępinach (-10,42%) i Bukowie (-7,04%), wskazując na utrwalony regres demograficzny.

Z drugiej strony, przyrost ludności odnotowano w kilku sołectwach, co czyni je lokalnymi wyjątkami. Najwyraźniejszy wzrost miał miejsce w Starym Żeliborzu (+12,50%), Chociminie (+10,61%), a także w Wietrznie (+5,70%), Wielinie (+5,63%), Żydowie (+4,47%), Garbnie (+3,21%) i Rekowie (+1,98%). Jednostki te wyróżniają się dodatnim bilansem demograficznym, który może wynikać z większej atrakcyjności mieszkaniowej, relatywnie młodszej struktury ludności lub napływu nowych mieszkańców. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że nawet miasto Polanów, będące administracyjnym i funkcjonalnym centrum gminy, również odnotowało spadek ludności o -6,84%, co sygnalizuje szeroki i przekrojowy charakter problemów demograficznych w całej gminie.

— Odsetek osób powyżej 60 roku życia (w wieku 61 lat i więcej) [%]

Wskaźnik ten określa udział osób w wieku 61 lat i więcej w ogólnej liczbie mieszkańców poszczególnych jednostek analitycznych Gminy Polanów. Wartość referencyjna dla całej gminy wynosi 27,09%, co świadczy o umiarkowanym nasileniu procesu starzenia się ludności.

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

Najwyższy udział osób starszych odnotowano w sołectwach: Rosocha (44,71%), Nowy Żelibórz (41,46%), Cetuń (37,77%), Powidz (37,33%), Krytno (34,52%), Żydowo (32,49%), Krąg (32,22%) i Rekowo (32,04%). Wskaźniki przekraczające próg 30% świadczą o zaawansowanych procesach demograficznych i przewadze ludności w wieku poprodukcyjnym, co może wiązać się z większym zapotrzebowaniem na usługi opiekuńcze, zdrowotne i wsparcie społeczne. Z drugiej strony, najmłodsze struktury wiekowe charakteryzują sołectwa Karsinka (13,19%), Dadzewo (20,39%), Garbno (20,73%), Kępiny (20,93%), Rzeczyca Wielka (21,61%), Sowinko (22,22%), Kościernica (22,31%) i Buszyno (22,34%). Jednostki te wyróżniają się relatywnie niskim udziałem osób starszych, co może świadczyć o korzystniejszej strukturze demograficznej lub wyższej aktywności migracyjnej młodszych grup wiekowych.

Tabela 3. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – demografia

Jednostka	Zmiana liczby ludności w latach 2019-2024 (%)	Odsetek osób powyżej 60 r.ż. (%)
Polanów - cała gmina	-5,62	27,09
Polanów - miasto	-6,84	26,93
Bożenice	-11,05	23,60
Bukowo	-7,04	25,90
Buszyno	-4,08	22,34
Cetuń	-14,16	37,77
Chocimino	10,61	26,03
Dadzewo	-13,64	20,39
Domachowo	-3,88	23,77
Garbno	3,21	20,73
Gołogóra	-11,83	27,44
Jacinki	-4,19	25,68
Karsinka	-5,21	13,19
Kępiny	-10,42	20,93
Kościernica	-3,83	22,31
Krąg	-4,76	32,22
Krytno	-4,55	34,52
Nacław	-8,54	24,69
Nowy Żelibórz	-29,31	41,46
Powidz	-9,64	37,33
Rekowo	1,98	32,04
Rosocha	-40,56	44,71
Rzeczyca Wielka	-6,25	21,61
Sowinko	-4,88	22,22
Stary Żelibórz	12,50	27,78
Świerczyna	-4,19	28,16
Warblewo	-1,79	30,91
Wielin	5,63	22,67
Wietrzno	5,70	24,55
Żydowo	4,47	32,49

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Polanowie.

Bezrobocie

Sytuacja finansowa mieszkańców danego obszaru jest w głównej mierze zależna od sytuacji na rynku pracy. W miejscach, gdzie jest bardzo małe zapotrzebowanie na pracowników i istnieje mała liczba zakładów pracy, często mamy do czynienia z dużą ilością osób bezrobotnych. Może przekładać się to na wysoki poziom ubóstwa oraz większą ilość problemów, z którymi zmagają się mieszkańcy i zagrożenie wykluczeniem społecznym lub marginalizacją. Skutki wysokiego poziomu bezrobocia w dłuższym okresie będą pociągać za sobą negatywne konsekwencje w wielu wymiarach.

— Odsetek bezrobotnych mieszkańców [%]

Wskaźnik przedstawia udział osób zarejestrowanych jako bezrobotne w ogólnej liczbie mieszkańców poszczególnych sołectw Gminy Polanów. Średni odsetek dla całej gminy wynosi 3,63%. Najwyższe wartości bezrobocia odnotowano w jednostkach: Nowy Żelibórz (9,76%), Bożenice (8,70%), Rekowo (8,74%), Domachowo (8,52%) oraz Cetuń (8,51%). Również w Sowinku (9,40%) i Garbnie (7,77%) wskaźniki przekraczają dwukrotnie wartość średnią dla gminy.

Najniższy poziom bezrobocia występuje w Starym Żeliborzu (0%), Żydowie (1,04%), Warblewie (1,82%) oraz Wielinie (2,67%). Poniżej wartości średniej mieszczą się także jednostki takie jak Wietrzno (3,59%), Krytno (3,57%) czy Bukowo (3,98%), co wskazuje na mniejszą skalę zarejestrowanego bezrobocia w tych lokalizacjach.

— Zmiana liczby osób bezrobotnych w latach 2019-2024 (%)

Wskaźnik obrazuje dynamikę zmian w liczbie osób bezrobotnych w poszczególnych jednostkach Gminy Polanów w ostatnich pięciu latach. Dla całej gminy odnotowano niewielki spadek wynoszący -3,04%. Największy wzrost liczby osób bezrobotnych wystąpił w sołectwach: Powidz (+150%), Kępiny (+100%), Sowinko (+57,14%), Buszyno (+33,33%) oraz Jacinki (+30%). Najgłębsze spadki liczby bezrobotnych odnotowano w Warblewie (-66,67%), Chociminie (-37,50%), Wielinie (-33,33%) oraz Świerczynie (-28,57%). W jednostkach: Cetuń, Gołogóra, Karsinka i Stary Żelibórz liczba bezrobotnych w analizowanym okresie nie uległa zmianie.

— **Udział bezrobotnych kobiet w ogóle osób bezrobotnych [%]**

Wskaźnik określa, jaki procent osób zarejestrowanych jako bezrobotne stanowią kobiety. Średnia dla całej Gminy Polanów wynosi 58,89%, co oznacza, że kobiety stanowią większość w strukturze osób pozostających bez pracy. Wartości równe lub wyższe niż 70% odnotowano w sołectwach: Bukowo (100%), Kępiny (100%), Jacinki (84,62%), Nactaw (77,14%), Buszyno (75%), Chocimino (70,00%) oraz Świerczyna (70%). Najniższy udział kobiet wśród bezrobotnych występuje w sołectwach: Powidz (20%), Nowy Żelibórz (25%), Kościernica (30,77%), Garbno i Rekowo (po 33,33%), Sowinko (36,36%). W jednostkach Rosocha, Warblewo, Wielin i Stary Żelibórz w PUP nie ma zarejestrowanej żadnej kobiety. Wskaźnik na poziomie 50% odnotowano w Cetuniu, Karsince i Krytnie.

— **Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych (%)**

Wskaźnik przedstawia odsetek osób pozostających bez pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych. Dla całej Gminy Polanów średnia wartość wynosi 68,29%, co oznacza, że osoby długotrwale bezrobotne stanowią dominującą część lokalnej populacji bezrobotnych. Najwyższe wartości odnotowano w jednostkach: Kępiny, Wielin, Warblewo, gdzie wszystkie osoby bezrobotne są w rejestrach PUP ponad rok, niewiele mniej jest w sołectwach: Sowinko (90,91%) oraz Bukowo (90%). Wartości poniżej średniej występują m.in. w Rzeczycy Wielkiej (48,48%), Powidzu (40%) oraz Polanowie – mieście (52,68%). Jediną jednostką, w której wskaźnik osiąga wartość 0, jest Stary Żelibórz. W pozostałych jednostkach dominują wartości powyżej 60%, co wskazuje na utrwalony charakter zjawiska bezrobocia w dużej części gminy.

— **Udział bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w ogóle bezrobotnych**

Wskaźnik określa udział osób zarejestrowanych jako bezrobotne, które nie posiadają kwalifikacji zawodowych, w ogólnej liczbie bezrobotnych w danej jednostce. Średnia wartość dla Gminy Polanów wynosi 41,11%. Najwyższe udziały odnotowano w Gołogórze (70%), Nactawiu (60%), Sowinku (63,64%) oraz Garbnie (53,33%). Równy lub wyższy niż 50% udział występuje również w Bożenicach, Bukowie, Kępinach, Świerczynie i Wietrznie.

Najniższe wartości wskaźnika zarejestrowano w Powidzu (20%), Domachowie (26,32%), Buszynie (25,00%) oraz Nowym Żeliborzu (25,00%). Wskaźnik na poziomie 0% odnotowano w sołectwach Karsinka, Warblewo, Wielin i Stary Żelibórz.

**DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU
REWITALIZACJI GMINY POLANÓW**

Tabela 4. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – bezrobocie

Jednostka	Odsetek osób bezrobotnych (%)	Zmiana liczby osób bezrobotnych w latach 2019-2024 (%)	Udział bezrobotnych kobiet w ogóle osób bezrobotnych [%]	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych (%)	Udział bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w ogóle bezrobotnych
Polanów - cała gmina	3,63	-3,04	58,89	68,29	41,11
Polanów - miasto	4,17	30,23	57,14	52,68	34,82
Bożenice	8,70	-6,67	57,14	64,29	50,00
Bukowo	3,98	11,11	100,00	90,00	50,00
Buszyno	4,26	33,33	75,00	75,00	25,00
Cetuń	8,51	0,00	50,00	56,25	31,25
Chocimino	6,85	-37,50	70,00	70,00	30,00
Dadzewo	5,92	-18,18	55,56	77,78	33,33
Domachowo	8,52	5,56	68,42	78,95	26,32
Garbno	7,77	7,14	33,33	73,33	53,33
Gołogóra	6,10	0,00	80,00	70,00	70,00
Jacinki	7,10	30,00	84,62	53,85	30,77
Karsinka	6,59	0,00	50,00	83,33	0,00
Kępiny	4,65	100,00	100,00	100,00	50,00
Kościernica	5,18	18,18	30,77	53,85	30,77
Krąg	6,67	9,09	58,33	75,00	33,33
Krytno	3,57	-14,29	50,00	66,67	33,33
Nacław	7,26	-16,67	77,14	71,43	60,00
Nowy Żelibórz	9,76	-20,00	25,00	75,00	25,00
Powidz	6,67	150,00	20,00	40,00	20,00
Rekowo	8,74	12,50	33,33	66,67	44,44
Rosocha	3,53	-25,00	0,00	66,67	33,33
Rzeczyca Wielka	7,59	10,00	57,58	48,48	39,39
Sowinko	9,40	57,14	36,36	90,91	63,64
Stary Żelibórz	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Świerczyna	4,85	-28,57	70,00	70,00	50,00
Warblewo	1,82	-66,67	0,00	100,00	0,00
Wielin	2,67	-33,33	0,00	100,00	0,00
Wietrzo	3,59	-14,29	66,67	66,67	50,00
Żydowo	1,04	-30,77	66,67	77,78	33,33

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Koszalinie.

Pomoc społeczna

Kolejnym obszarem prac diagnostycznych były zagadnienia związane z zapotrzebowaniem na pomoc społeczną wśród mieszkańców. Pomoc może dotyczyć rodzin bądź osób indywidualnych i może być konsekwencją wielu

różnych problemów (m.in. ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, alkoholizmu, narkomanii lub wielu innych). Na potrzeby niniejszej diagnozy ważne jest zlokalizowanie obszarów, w których nagromadzenie osób korzystających z pomocy społecznej jest największe oraz wskazanie, gdzie istotne znaczenie ma kwestia ubóstwa mieszkańców. Jest to szczególnie ważne w procesie wyznaczania obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji, tak by uwzględniały one natężenie problemów społecznych wymagających celowanej interwencji.

— **Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej [%]**

Jednym z podstawowych wskaźników ilustrujących poziom natężenia problemów społecznych w Gminie Polanów jest udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców. Średnia wartość dla całej gminy wynosi 6,26%. Najwyższy wskaźnik odnotowano w sołectwie Cetuń (18,09%), co oznacza, że niemal co piąty mieszkaniec tej jednostki objęty jest wsparciem. Wysoki odsetek występuje także w: Bożenicach (13,04%), Chociminie (12,33%), Rzeczycy Wielkiej (14,02%) oraz Nowym Żeliborzu (9,76%). Z drugiej strony, najniższy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej występuje w: Powidzu (2,67%), Wielinie (2,67%), Wietrznie (2,99%), Buszynie (3,19%), Warblewie (3,64%) i Krągu (3,89%). W sołectwie Stary Żelibórz nie odnotowano ani jednego klienta pomocy społecznej.

— **Udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa [%]**

Ubóstwo pozostaje najczęstszym powodem korzystania z pomocy społecznej w Gminie Polanów. Średni udział osób objętych wsparciem z tego tytułu wynosi 64,57%, co oznacza, że niemal dwie trzecie świadczeniobiorców korzysta z pomocy z powodu trudnej sytuacji materialnej. Wskaźnik ten jest zróżnicowany przestrzennie i w niektórych jednostkach przekracza nawet poziom 80%. Najwyższe wartości odnotowano w: Karsince i Sowinku (100%), Rososze (88,89%), Dadzewie (84,62%), Wietrznie (80%), Bożenicach (76,19%), Nowym Żeliborzu (75%), Rekowie (75%) oraz Garbnie (72,73%). Jednostki te charakteryzują się bardzo wysokim udziałem mieszkańców korzystających z pomocy społecznej właśnie z powodu braku środków do życia. Sołectwami, w których nie wykazano żadnego przypadku ubóstwa jako przyczyny wsparcia, są Stary Żelibórz i Warblewo.

— **Udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego [%]**

Bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego lub opiece nad dziećmi jest jedną z częstszych przestanek do korzystania z pomocy społecznej, szczególnie w rodzinach wieloprotblemowych lub z ograniczonymi kompetencjami wychowawczymi. Średni udział tej przestanki w strukturze korzystających z pomocy społecznej w Gminie Polanów wynosi 14,17%, jednak między poszczególnymi jednostkami obserwowane są znaczące różnice. Najwyższe wskaźniki odnotowano w: Bukowie i Karsince (po 40%), Rososze (33,33%), Domachowie (31,58%), Sowinku (28,57%), Kościernicy (26,67%), a także w mieście Polanów (22,41%). W jednostkach tych problem bezradności stanowi istotny komponent struktury potrzeb społecznych i może wskazywać na nasilone potrzeby w zakresie wsparcia rodzinnego i usług opiekuńczych. Z kolei w aż 15 sołectwach wskaźnik wynosi 0, co oznacza brak zarejestrowanych przypadków korzystania z pomocy społecznej z tej przyczyny.

**DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU
REWITALIZACJI GMINY POLANÓW**

Tabela 5. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – pomoc społeczna

Jednostka	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (%)	Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu (%)	
		ubóstwa	bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego
Polanów - cała gmina	6,26	64,57	14,17
Polanów - miasto	4,32	50,86	22,41
Bożenice	13,04	76,19	0,00
Bukowo	7,97	65,00	40,00
Buszyno	3,19	33,33	0,00
Cetuń	18,09	61,76	2,94
Chocimino	12,33	55,56	11,11
Dadzewo	8,55	84,62	0,00
Domachowo	8,52	63,16	31,58
Garbno	5,70	72,73	9,09
Gołogóra	5,49	55,56	11,11
Jacinki	4,37	62,50	0,00
Karsinka	5,49	100,00	40,00
Kępiny	6,98	66,67	0,00
Kościernica	5,98	53,33	26,67
Krąg	3,89	71,43	0,00
Krytno	4,17	57,14	0,00
Nacław	6,22	63,33	3,33
Nowy Żelibórz	9,76	75,00	0,00
Powidz	2,67	50,00	0,00
Rekowo	7,77	75,00	0,00
Rosocha	10,59	88,89	33,33
Rzeczyca Wielka	14,02	65,57	11,48
Sowinko	5,98	100,00	28,57
Stary Żelibórz	0,00	0,00	0,00
Świerczyna	7,28	73,33	0,00
Warblewo	3,64	0,00	0,00
Wielin	2,67	50,00	0,00
Wietrzno	2,99	80,00	0,00
Żydowo	4,62	60,00	15,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Polanowie.

Osoby ze szczególnymi potrzebami

Wśród wyznaczników kryzysu społecznego określonych w ustawie o rewitalizacji ustawodawca wskazał na wysoką liczbę mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Do osób ze

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

szczególnymi potrzebami zalicza się przede wszystkim osoby z niepełnosprawnościami, seniorów czy osoby, które ze względów zdrowotnych mogą mieć problemy np. w poruszaniu się. W diagnozie wykorzystano zatem dwa wskaźniki wskazujące na skalę analizowanej grupy, uwzględniając osoby znajdujące się dodatkowo w najtrudniejszej sytuacji społecznej (korzystające z pomocy społecznej).

— Udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności [%]

Niepełnosprawność to jedna z istotniejszych przesłanek do uzyskiwania wsparcia z systemu pomocy społecznej. Osoby dotknięte ograniczeniami sprawności często mają trudności z podjęciem pracy zawodowej oraz samodzielnym zaspokajaniem podstawowych potrzeb, co przekłada się na konieczność korzystania ze świadczeń socjalnych. W Gminie Polanów średni udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności wynosi 28,95%, a więc blisko jedna trzecia wszystkich świadczeniobiorców wskazuje ten powód jako główny lub jeden z głównych. Najwyższe wartości tego wskaźnika odnotowano w: Wietrznie (80%), Żydowie (70%), Buszynie (66,67%), Cetuń (58,82%), Krytno (57,14%) oraz Krąg (42,86%). Są to jednostki, w których osoby z niepełnosprawnością stanowią istotny odsetek ogółu korzystających z pomocy społecznej. W kilku sołectwach nie odnotowano przypadków korzystania z pomocy społecznej z tego powodu – są to: Gołogóra, Karsinka, Powidz, Wielin, Stary Żelibórz.

— Udział osób powyżej 60 r.ż. w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)

Wskaźnik udziału osób powyżej 60. roku życia wśród korzystających z pomocy społecznej dla Gminy Polanów wynosi średnio 26,11%. Najwyższe wartości odnotowano w sołectwach Warblewo i Wielin, gdzie seniorzy stanowią 100% wszystkich objętych pomocą społeczną. Wysoki udział osób starszych widoczny jest również w: Nowym Żeliborzu (75%), Żydowie (45%), Wietrznie (40%), Buszynie (33,33%) oraz w mieście Polanów (35,34%), co wskazuje na silną reprezentację osób starszych w strukturze korzystających z pomocy społecznej w tych lokalizacjach. Z drugiej strony, w kilku jednostkach – Dadzewo, Gołogóra, Jacinki, Kępiny, Stary Żelibórz – nie odnotowano żadnej osoby powyżej 60. roku życia wśród beneficjentów świadczeń. Pokazuje to znaczne zróżnicowanie struktury wiekowej osób korzystających z pomocy społecznej pomiędzy poszczególnymi jednostkami gminy.

— **Udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby [%]**

Długotrwała lub ciężka choroba jest jedną z najczęstszych przesterek do korzystania z pomocy społecznej, zwłaszcza w przypadku osób niesamodzielnych i wymagających stałego leczenia. Średni udział osób objętych wsparciem z tego tytułu w Gminie Polanów wynosi 38,66%, co oznacza, że więcej niż co trzecia osoba korzystająca z pomocy zgłasza ten powód. Najwyższe wartości odnotowano w: Warblewie (100%), Buszynie (66,67%) Rekowie (62,50%), Wietrznie i Karsince (60%), Cetuniu (55,88%) Polanowie (50,86%). Z drugiej strony, nie odnotowano przypadków udzielania pomocy z tego tytułu w jednostkach: Kępiny, Stary Żeliborz, Wielin.

**DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU
REWITALIZACJI GMINY POLANÓW**

Tabela 6. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – osoby ze szczególnymi potrzebami

Jednostka	Udział osób powyżej 60 r.ż. w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)	Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu (%)	
		niepełnosprawności	długotrwałej lub ciężkiej choroby
Polanów - cała gmina	26,11	28,95	38,66
Polanów - miasto	35,34	25,00	50,86
Bożenice	4,76	14,29	28,57
Bukowo	10,00	25,00	30,00
Buszyno	33,33	66,67	66,67
Cetuń	50,00	58,82	55,88
Chocimino	22,22	22,22	22,22
Dadzewo	0,00	23,08	15,38
Domachowo	21,05	21,05	36,84
Garbno	9,09	18,18	18,18
Gołogóra	0,00	0,00	22,22
Jacinki	0,00	12,50	37,50
Karsinka	20,00	0,00	60,00
Kępiny	0,00	33,33	0,00
Kościelnica	20,00	26,67	20,00
Krąg	14,29	42,86	42,86
Krytno	28,57	57,14	42,86
Nacław	26,67	26,67	33,33
Nowy Żelibórz	75,00	25,00	50,00
Powidz	50,00	0,00	50,00
Rekowo	25,00	12,50	62,50
Rosocha	11,11	22,22	11,11
Rzeczyca Wielka	13,11	11,48	29,51
Sowinko	28,57	14,29	42,86
Stary Żelibórz	0,00	0,00	0,00
Świerczyna	13,33	33,33	33,33
Warblewo	100,00	50,00	100,00
Wielin	100,00	0,00	0,00
Wietrzno	40,00	80,00	60,00
Żydowo	45,00	70,00	42,50

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Miejsko -
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Polanowie.*

Problemy społeczne, takie jak uzależnienie od alkoholu oraz przemoc domowa, stanowią istotny wyznacznik sytuacji kryzysowej w lokalnych społecznościach i mogą świadczyć o głębokich deficytach w zakresie funkcjonowania rodzin. W analizie diagnozy delimitacyjnej Gminy Polanów uwzględniono dwa wskaźniki silnie ze sobą powiązane: udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu oraz liczbę wydanych niebieskich kart na 100 mieszkańców, będących formalnym potwierdzeniem podejrzenia wystąpienia przemocy w rodzinie.

Zestawienie tych dwóch zmiennych pozwala zidentyfikować miejscowości, w których mogą kumulować się poważne problemy społeczne. Nadużywanie alkoholu jest jedną z najczęstszych przyczyn zaburzeń funkcjonowania rodzin, a często także bezpośrednim czynnikiem prowadzącym do przemocy domowej. Wydanie niebieskiej karty uruchamia systemową procedurę ochrony osób doświadczających przemocy, zaś wystąpienie obu zjawisk jednocześnie może wskazywać na potrzebę pilnych działań o charakterze zarówno pomocowym, jak i prewencyjnym. Analiza ta pozwala trafniej określić potencjalne ogniska kryzysów społecznych w poszczególnych jednostkach gminy.

— **Udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu [%]**

Średni udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w Gminie Polanów wynosi 14,17%. Najwyższe wartości wskaźnika występują w: Powidzu i Rekowiu (po 50%), Karsince (40%), Bukowie (30%) oraz Sowinku (28,57%). W jednostkach tych problemy uzależnień mają istotne znaczenie w strukturze potrzeb społecznych. Z kolei zerowe wartości wskaźnika odnotowano m.in. w: Buszynie, Domachowie, Jacinkach, Kępinach, Krytnie, Warblewie, Wielinie, Wietrznie oraz Starym Żeliborzu.

— **Liczba wydanych niebieskich kart na 100 mieszkańców**

W Gminie Polanów zarejestrowano przypadki wszczęcia procedury niebieskiej karty w kilku jednostkach, co świadczy o występowaniu zjawiska przemocy domowej i formalnym zaangażowaniu systemu przeciwdziałania przemocy. Najwyższy wskaźnik odnotowano w Cetuniu (1,60), wskazując na największą intensywność tego zjawiska w odniesieniu do liczby mieszkańców. Kolejne jednostki to: Karsinka (1,10), Rekowo (0,97), Domachowo (0,90), Rzeczyca Wielka (0,69), Jacinki (0,55), Świerczyna (0,49) oraz Żydowo (0,35). Wartości te, choć niejednolicie rozłożone przestrzennie, wskazują na obecność przemocy domowej w części lokalnych społeczności i potrzebę kontynuowania działań interwencyjnych i profilaktycznych, zwłaszcza w miejscowościach, w których wskaźnik ten przewyższa średnią gminną (0,22).

**DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU
REWITALIZACJI GMINY POLANÓW**

Tabela 7. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – pomoc społeczna

Jednostka	Udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu [%]	Liczba wydanych niebieskich kart na 100 mieszkańców
Polanów - cała gmina	14,17	0,22
Polanów - miasto	18,10	0,07
Bożenice	19,05	0,00
Bukowo	30,00	0,00
Buszyno	0,00	0,00
Cetuń	17,65	1,60
Chocimino	11,11	0,00
Dadzewo	23,08	0,00
Domachowo	0,00	0,90
Garbno	18,18	0,00
Gołogóra	11,11	0,00
Jacinki	0,00	0,55
Karsinka	40,00	1,10
Kępiny	0,00	0,00
Kościelnica	6,67	0,00
Krąg	14,29	0,00
Krytno	0,00	0,00
Nacław	6,67	0,00
Nowy Żelibórz	25,00	0,00
Powidz	50,00	0,00
Rekowo	50,00	0,97
Rosocha	11,11	0,00
Rzeczyca Wielka	6,56	0,69
Sowinko	28,57	0,00
Stary Żelibórz	0,00	0,00
Świerczyna	6,67	0,49
Warblewo	0,00	0,00
Wielin	0,00	0,00
Wietrzno	0,00	0,00
Żydowo	12,50	0,35

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Miejsko -
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Polanowie.*

Bezpieczeństwo

Stan bezpieczeństwa jednostki może mieć bardzo duży wpływ na jej rozwój. Potencjalni mieszkańcy sugerują się nim przy wyborze miejsca zamieszkania, a wysoki poziom przestępczości może również w skrajnych sytuacjach sprawić, że mieszkańcy danej okolicy będą skłonni do wyprowadzki. Obniżone poczucie bezpieczeństwa oraz obecność na danym obszarze przestępczości wpływa pośrednio na gotowość do angażowania się w życie społeczne,

nawiązywanie i utrzymywanie relacji dobrosąsiedzkich czy sposób spędzania czasu wolnego.

— **Liczba popełnionych wykroczeń i przestępstw na 100 mieszkańców**

Średnia liczba wykroczeń i przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców dla całej gminy Polanów wynosi 1,25, przy czym zróżnicowanie między poszczególnymi jednostkami jest bardzo wyraźne. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w sołectwie Rekowo (3,88) oraz w jednostkach: Wielin (2,67), Kępiny (2,33), Jacinki (2,19), miasto Polanów (2,16) i Garbno (2,07) – wskazując na stosunkowo wyraźne natężenie problemów z łamaniem prawa. Wysokie wartości mogą wskazywać zarówno na rzeczywisty poziom zagrożeń, jak i większą skłonność mieszkańców do zgłaszania incydentów lub wyższą aktywność służb porządkowych. Na przeciwnym biegunie znajdują się liczne jednostki, w których nie odnotowano formalnie żadnych wykroczeń ani przestępstw w analizowanym okresie – m.in. Buszyno, Bukowo, Domachowo, Karsinka, Kościernica, Nowy Żelibórz, Powidz, Rosocha i Stary Żelibórz.

— **Zmiana liczby popełnionych wykroczeń, przestępstw w latach 2018-2023 (%)**

W całej gminie Polanów wskaźnik zmiany liczby wykroczeń i przestępstw w latach 2019–2024 wyniósł +16,47%, co oznacza umiarkowany wzrost liczby zdarzeń tego typu na przestrzeni ostatnich pięciu lat. Dane w rozbiciu na jednostki wskazują jednak na bardzo duże zróżnicowanie sytuacji. Największy wzrost odnotowano w sołectwach Chocimino i Dadzewo (po +200%), a także w Garbnie i Wielinie (po +100%). Wzrosty te mogą wynikać z bardzo niskiej liczby zdarzeń w roku bazowym, przez co pojedyncze incydenty w 2024 r. znacząco wpływają na wartość wskaźnika. Zwraca uwagę przypadek miasta Polanów, gdzie wzrost wyniósł +75,76%, co – w przeciwieństwie do wielu mniejszych sołectw – nie wynika z incydentalnych zmian w pojedynczych zdarzeniach, lecz z relatywnie stabilnej bazy. Liczba wykroczeń i przestępstw wzrosła tu z 33 do 58 w ciągu pięciu lat. Wskazuje to na faktyczny trend wzrostowy. Z kolei w aż pięciu sołectwach — Bukowo, Domachowo, Kościernica, Nowy Żelibórz i Powidz — odnotowano spadek o 100%, co oznacza brak zarejestrowanych wykroczeń i przestępstw w ostatnim roku. Znaczące spadki wystąpiły także w Rzeczycy Wielkiej (-66,67%), Cetuniu (-57,14%), Krytnie i Żydowie (-50%).

— **Liczba zdarzeń komunikacyjnych bez ofiar na 100 mieszkańców**

Wskaźnik ten obrazuje częstość występowania kolizji drogowych lub innych zdarzeń komunikacyjnych, które nie skutkowały ofiarami w ludziach. Średnia dla całej gminy Polanów wynosi 0,53 zdarzenia na 100 mieszkańców, a zatem

skala problemu nie jest wysoka, choć zauważalne są wyraźne różnice przestrzenne. Najwyższy wskaźnik występuje w sołectwie Kępiny, gdzie odnotowano aż 4,65 zdarzenia na 100 mieszkańców, co może świadczyć o lokalnych problemach z bezpieczeństwem ruchu drogowego. Stosunkowo wysokie wartości występują również w Jacinkach (2,73), Warblewie (1,82) oraz w Krągu i Nacławiu, gdzie wskaźnik przekracza 1. Z kolei w większości sołectw – w tym m.in. w Cetuniu, Dadzewie, Gołogórze czy Rososze – nie odnotowano żadnych tego typu zdarzeń. Brak zgłoszeń może jednak wynikać zarówno z niskiego natężenia ruchu, jak i z ewentualnych niedoskonałości w systemie rejestracji zdarzeń na terenach wiejskich. W mieście Polanów wskaźnik ten jest nieco niższy niż średnia gminna i wynosi 0,45.

— Liczba interwencji Straży Miejskiej na 100 mieszkańców

Średnia liczba interwencji Straży Miejskiej na 100 mieszkańców w gminie Polanów wynosi 6,69. Najwyższe wartości wskaźnika, znacząco przewyższające średnią gminną, odnotowano w sołectwach: Cetuń (18,62), Stary Żelibórz (16,67), Rekowo (14,56) oraz Chocimino (13,70), co może sugerować większe natężenie drobnych incydentów porządkowych i konfliktów wymagających interwencji służb. Wysoki poziom wskaźnika występuje również w Bukowie (9,96), Garbnie (9,84) oraz mieście Polanów (8,72). Jednostki te odstają na tle gminy pod względem liczby zgłaszanych i obsługiwanych interwencji. Na przeciwległym biegunie znajdują się sołectwa, w których nie odnotowano żadnych interwencji: Buszyno, Powidz i Warblewo, a także Nacław (2,28), Jacinki (2,73) i Domachowo (3,14) – jednostki o najniższych wartościach wskaźnika, wskazujące na relatywnie spokojny charakter tych lokalizacji.

**DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU
REWITALIZACJI GMINY POLANÓW**

Tabela 8. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – bezpieczeństwo

Jednostka	Liczba popełnionych wykroczeń i przestępstw na 100 mieszkańców	Zmiana liczby popełnionych wykroczeń, przestępstw w latach 2019-2024 (%)	Liczba zdarzeń komunikacyjnych bez ofiar na 100 mieszkańców	Liczba interwencji Straży Miejskiej na 100 mieszkańców
Polanów - cała gmina	1,25	16,47	0,53	6,69
Polanów - miasto	2,16	75,76	0,45	8,72
Bożenice	0,62	0,00	0,00	8,07
Bukowo	0,00	-100,00	0,40	9,96
Buszyno	0,00	0,00	0,00	0,00
Cetuń	1,60	-57,14	0,00	18,62
Chocimino	2,05	200,00	0,00	13,70
Dadzewo	1,97	200,00	0,00	4,61
Domachowo	0,00	-100,00	0,45	3,14
Garbno	2,07	100,00	0,00	9,84
Gołogóra	0,61	0,00	0,00	4,27
Jacinki	2,19	0,00	2,73	2,73
Karsinka	0,00	0,00	0,00	3,30
Kępiny	2,33	0,00	4,65	6,98
Kościernica	0,00	-100,00	1,20	3,59
Krąg	1,67	-40,00	1,67	6,11
Krytno	0,60	-50,00	0,00	5,36
Nactów	0,41	-33,33	1,45	2,28
Nowy Żelibórz	0,00	-100,00	0,00	7,32
Powidz	0,00	-100,00	0,00	0,00
Rekowo	3,88	0,00	0,97	14,56
Rosocha	0,00	0,00	1,18	5,88
Rzeczyca Wielka	0,23	-66,67	0,00	7,59
Sowinko	0,85	0,00	0,00	5,98
Stary Żelibórz	0,00	0,00	0,00	16,67
Świerczyna	1,46	-25,00	0,00	3,40
Warblewo	1,82	0,00	1,82	0,00
Wielin	2,67	100,00	0,00	4,00
Wietrzno	0,60	0,00	0,60	4,19
Żydowo	0,23	-50,00	0,46	3,12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Komendy Miejskiej Policji w Koszalinie i Straży Miejskiej w Polanowie.

Edukacja i kapitał ludzki

Dobra jakość edukacji stanowi szansę rozwojową zarówno w ujęciu indywidualnym (osobowym) jak i społecznym. Efekty osiągane przez uczniów w porównywalnych wynikach egzaminów zewnętrznych pozwalają ocenić poziom kształcenia m.in. na etapie szkoły podstawowej. Im lepsze wyniki uczniów tym wyższy potencjał kapitału ludzkiego, z kolei słabsze rezultaty edukacyjne czy dodatkowe, specjalne potrzeby edukacyjne są przesłankami do podejmowania działań wyrównawczych i wspierających poprzez

rozwijanie i poszerzanie kompetencji pozwalających na pełne uczestnictwo w życiu społecznym i gospodarczym.

— **Średni wynik egzaminu ósmoklasisty w roku 2024 [%]**

Wskaźnik przedstawia średni wynik egzaminu ósmoklasisty z trzech przedmiotów: języka polskiego, matematyki oraz języka obcego, uzyskany przez uczniów szkół podstawowych w roku szkolnym 2023/2024. Średnia wartość dla całej gminy Polanów wyniosła 40,48% i służy jako punkt odniesienia dla porównań między jednostkami analitycznymi. W zdecydowanej większości jednostek odnotowano jedną z dwóch wartości: 44,21% lub 32,90%. Rozkład ten odzwierciedla funkcjonowanie dwóch szkół podstawowych w gminie, do których przypisani są uczniowie zgodnie z obowiązującymi obwodami szkolnymi. Różnica pomiędzy wartościami może wskazywać na realne zróżnicowanie poziomu zdawalności egzaminów ósmoklasisty w zależności od szkoły, a co za tym idzie – na możliwe różnice w efektywności kształcenia, zapleczu dydaktycznym lub sytuacji społeczno-edukacyjnej uczniów. Jedno z sołectw przypisane jest do obu szkół, co skutkuje przypisaniem do niego obu wartości.

— **Liczba uczniów sprawiających problemy wychowawcze na 100 uczniów**

Średnia dla całej gminy Polanów wyniosła 16,29 uczniów na 100, co stanowi punkt odniesienia dla analizy sytuacji wychowawczej w poszczególnych jednostkach. Najwyższy poziom problemów wychowawczych odnotowano w sołectwach Garbno (37,50), Kościelnica (35,29), Karsinka (33,33) i Rzeczyca Wielka (30), co może wskazywać na istotne wyzwania wychowawcze i potencjalne potrzeby wzmocnienia wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów z tych miejscowości. Wysokie wskaźniki – przekraczające średnią gminną – występują również w Cetuniu, Buszynie, Bukowie i Naclawiu. Z drugiej strony, w 12 jednostkach analitycznych – w tym w Chociminie, Domachowie, Kępinach, Sowinku, Warblewie czy Wietrznie – nie odnotowano ani jednego ucznia sprawiającego problemy wychowawcze. Może to świadczyć o stabilnej sytuacji wychowawczej, ale w przypadku jednostek o bardzo niskiej liczbie uczniów należy zachować ostrożność interpretacyjną.

— **Odsetek dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach podstawowych [%]**

Do grupy uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zalicza się dzieci wymagające dodatkowego wsparcia w procesie nauczania – m.in.

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

z niepełnosprawnościami intelektualnymi, sensorycznymi, ruchowymi, zaburzeniami rozwoju czy trudnościami w komunikacji społecznej. Wskaźnik ten pozwala zidentyfikować jednostki, w których szczególnie istotne może być prowadzenie działań edukacyjnych, terapeutycznych i rozwojowych w ramach rewitalizacji. Średni odsetek dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach podstawowych w gminie Polanów wynosi 14,46%. Najwyższe wartości występują w sołectwach Karsinka (41,67%), Kościernica (41,18%) oraz Wielin (33,33%), co wskazuje na szczególnie wysoką koncentrację uczniów wymagających specjalistycznego wsparcia. Powyżej średniej gminnej plasują się również Gołogóra (28,57%), Nacław, Wietrzno i Rosocha (po 20%). Z kolei w licznych sołectwach, m.in. Bożenicach, Buszynie, Garbnie, Jacinkach, Nowym Żeliborzu, Powidzu czy Świerczynie nie zidentyfikowano dzieci ze specjalnymi potrzebami.

**DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU
REWITALIZACJI GMINY POLANÓW**

Tabela 9. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – edukacja i kapitał ludzki

Jednostka	Średni wynik egzaminu ośmioklasisty w roku 2024 [%]	Liczba uczniów sprawiających problemy wychowawcze na 100 uczniów	Odsetek dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach podstawowych [%]
Polanów - cała gmina	40,48	16,29	14,46
Polanów - miasto	44,21	15,94	15,94
Bożenice	32,90	7,69	0,00
Bukowo	32,90	20,00	11,43
Buszyno	32,90	28,57	0,00
Cetuń	44,21	28,57	14,29
Chocimino	44,21	0,00	17,65
Dadzewo	44,21	15,38	15,38
Domachowo	32,90	0,00	6,25
Garbno	44,21	37,50	0,00
Gołogóra	44,21	14,29	28,57
Jacinki	44,21	0,00	0,00
Karsinka	44,21	33,33	41,67
Kępiny	44,21	0,00	0,00
Kościernica	44,21	35,29	41,18
Krag	32,90	9,09	0,00
Krytno	32,90	10,00	0,00
Nacław	44,21	24,00	20,00
Nowy Żelibórz	44,21	0,00	0,00
Powidz	32,90	0,00	0,00
Rekowo	44,21	0,00	0,00
Rosocha	44,21	20,00	20,00
Rzeczyca Wielka	44,21	30,00	15,00
Sowinko	44,21	0,00	0,00
Stary Żelibórz	44,21	0,00	0,00
Świerczyna	32,90	0,00	0,00
Warblewo	44,21	0,00	0,00
Wielin	44,21	0,00	33,33
Wietrzno	44,21	0,00	20,00
Żydowo	44,21	22,22	11,11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z OKE Poznań i szkół podstawowych z terenu gminy Polanów.

Aktywność społeczna

Zaangażowanie w szeroko pojęte życie społeczne i aktywność ukierunkowaną na realizację celów społecznych jest jednym z wyróżników dobrze zorganizowanej, rozwijającej się społeczności lokalnej. Im wyższa aktywność społeczna członków danej wspólnoty tym większe szanse na skuteczną realizację lokalnych potrzeb czy sprawną reakcję na pojawiające się problemy.

— **Frekwencja w wyborach samorządowych (wybory burmistrza) w 2024 roku [%]**

Frekwencja wyborcza jest istotnym miernikiem aktywności obywatelskiej i zaangażowania mieszkańców w sprawy publiczne na poziomie lokalnym. W wyborach samorządowych w 2024 roku średnia frekwencja w gminie Polanów wyniosła 49,22%. Najwyższą aktywność obywatelską odnotowano w mieście Polanów (54,01%), a także w sołectwach Krytno, Powidz, Kościernica oraz Nactaw (52,03%). Są to jednostki przekraczające nie tylko średnią gminną, ale też wskazujące na relatywnie silne zainteresowanie mieszkańców wyborem władz lokalnych. Po przeciwnej stronie znalazły się sołectwa Krąg i Buszyno (40,74%) oraz Bukowo i Domachowo (po 41,03%), w których zaangażowanie mieszkańców w wybory było najniższe w całej gminie. Taki poziom frekwencji może wskazywać na słabsze poczucie wpływu na decyzje publiczne lub mniejsze zaufanie do instytucji lokalnych.

— **Liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców**

Wskaźnik liczby organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców odzwierciedla poziom zaangażowania społecznego i rozwój kapitału społecznego w lokalnych społecznościach. Średnia wartość tego wskaźnika w gminie Polanów wynosi 0,63. Najwyższą aktywność społeczną odnotowano w sołectwach Buszyno (2,13), Rekowo (1,94), Gołogóra (1,83), Warblewo (1,82), a także w Wielinie (1,33) i Rososze (1,18). Te jednostki charakteryzują się wyraźnie ponadprzeciętną koncentracją organizacji społecznych, co może świadczyć o większym potencjale do oddolnych inicjatyw i współpracy mieszkańców. W wielu sołectwach wskaźnik przyjął jednak wartość 0, co oznacza brak zarejestrowanych organizacji pozarządowych – tak jest m.in. w Karsince, Kępiny, Krągu, Starym Żeliborzu, Sowinku czy Wietrznie. Wskazuje to na obszary o niskim poziomie formalnej aktywności społecznej, które mogą wymagać wsparcia w zakresie animacji społecznej i budowy lokalnych struktur obywatelskich.

**DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU
REWITALIZACJI GMINY POLANÓW**

Tabela 10. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – aktywność społeczna

Jednostka	Frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 roku [%]	Liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców
Polanów - cała gmina	49,22	0,63
Polanów - miasto	54,01	0,67
Bożenice	40,74	0,62
Bukowo	41,03	0,80
Buszyno	40,74	2,13
Cetuń	50,45	1,06
Chocimino	50,45	0,00
Dadzewo	50,45	0,00
Domachowo	41,03	0,45
Garbno	44,30	1,04
Gołogóra	48,76	1,83
Jacinki	50,45	0,55
Karsinka	44,30	0,00
Kępiny	48,76	0,00
Kościelnica	52,03	0,40
Krąg	40,74	0,00
Krytno	52,03	0,60
Nacław	44,30	0,62
Nowy Żelibórz	48,76	0,00
Powidz	52,03	0,00
Rekowo	44,30	1,94
Rosocha	50,45	1,18
Rzeczyca Wielka	47,06	0,23
Sowinko	52,03	0,00
Stary Żelibórz	48,76	0,00
Świerczyna	41,03	0,49
Warblewo	50,45	1,82
Wielin	50,45	1,33
Wietrzno	50,45	0,00
Żydowo	48,76	0,69

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z PKW oraz Urzędu Miejskiego w Polanowie.

KROK 3. Analiza danych w pozostałych sferach

W ramach tego etapu przeprowadzono szczegółową diagnozę zjawisk występujących na terenie gminy Polanów w pozostałych (pozaspołecznych) sferach wskazanych w ustawie o rewitalizacji. Analiza – analogicznie jak w kroku poprzednim - została przeprowadzona w podziale na miasto Polanów i sołectwa z uwzględnieniem wskaźników opisujących negatywne zjawiska gospodarcze, środowiskowe, funkcjonalno-przestrzenne i techniczne.

Wykorzystane w ramach prac analityczno – diagnostycznych dane pozyskano od Urzędu Miejskiego w Polanowie, z Hydroportalu (ISOK) Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie oraz Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Łącznie analiza sfer pozaspołecznych objęła piętnaście wskaźników obrazujących adekwatne dla specyfiki gminy Polanów zjawiska: gospodarcze (poziom przedsiębiorczości i kondycja lokalnych przedsiębiorstw), środowiskowe (jakość powietrza, zagrożenie podtopieniami, obszary chronione), przestrzenno – funkcjonalne (dostępność obiektów użyteczności publicznej, wyposażenie i stan infrastruktury technicznej, dostępność transportowa) oraz techniczne (potrzeby związane z unieszkodliwianiem azbestu, nieekologicznie źródła ogrzewania, skala obiektów zabytkowych). Dane przedstawiają stan na koniec 2024 r., a w przypadku wskaźnika dotyczącego zmiany liczby podmiotów gospodarczych ujmują także dane porównawcze z roku 2019.

Tabela 11. Wykaz wskaźników do sfery gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

Lp.	Sfera	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Badany problem
1.	GOSPODARCZA	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Polanowie	Wskaźnik obrazuje poziom przedsiębiorczości w gminie, mierzony liczbą faktycznie funkcjonujących podmiotów gospodarczych w relacji do liczby mieszkańców. Pozwala ocenić intensywność działalności gospodarczej i jej znaczenie dla lokalnego rynku pracy. Wyższe wartości świadczą o większym nasyceniu przedsiębiorstwami, co może być efektem korzystnych warunków dla prowadzenia działalności lub silnej postawy przedsiębiorczej mieszkańców.
2.		Udział zawieszonych podmiotów gospodarczych w ich ogólnej liczbie (%)	Urząd Miejski w Polanowie	Wskaźnik może świadczyć o kondycji lokalnej gospodarki i występowaniu ewentualnych problemów. Wysoki udział zawieszonych firm może świadczyć o niestabilności lokalnego rynku, problemach z utrzymaniem działalności lub sezonowym charakterze usług. Niska wartość wskaźnika sugeruje, że większość firm funkcjonuje w sposób ciągły i aktywny, co pozytywnie wpływa na lokalną gospodarkę.
3.		Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Polanowie	Wskaźnik odzwierciedla bieżącą dynamikę i potencjał rozwojowy przedsiębiorczości na poziomie lokalnym. Określa, ilu mieszkańców na 100 zdecydowało się na założenie nowej działalności gospodarczej w badanym roku. Wyższe wartości świadczą o rosnącej inicjatywie gospodarczej mieszkańców i mogą wskazywać na poprawę warunków do zakładania

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

Lp.	Sfera	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Badany problem
				firm lub większe zainteresowanie samozatrudnieniem. Niskie wartości mogą wynikać z ograniczonego popytu lokalnego, barier formalnych lub niskiego kapitału początkowego mieszkańców.
4.		Obszar zagrożenia powodziowego 10% (raz na 10 lat)	Hydroportalu (ISOK) Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie	Wskaźnik bada zagrożenie wystąpieniem podtopień jako zjawiskiem o negatywnych skutkach dla jakości infrastruktury czy działalności gospodarczej.
5.		Występowanie powierzchniowych form ochrony przyrody: NATURA 2000 – obszary siedliskowe	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	Wskaźnik wskazuje na ograniczenia i możliwości związane z zagospodarowaniem przestrzennym. Obszary NATURA 2000 mogą wpływać na rozwój gospodarczy i inwestycyjny, nakładając ograniczenia na działalność rolniczą, budowlaną i przemysłową, ale jednocześnie sprzyjają ochronie bioróżnorodności, podnosząc atrakcyjność turystyczną i ekologiczną gminy.
6.		Występowanie powierzchniowych form ochrony przyrody: Użytki ekologiczne	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	Wskaźnik wskazuje na obecność użytków ekologicznych, czyli chronionych obszarów obejmujących pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania lokalnej bioróżnorodności (np. oczka wodne, torfowiska, zadrzewienia śródpolne). Obecność tych form ochrony przyrody może ograniczać możliwości przekształcania terenu, ale jednocześnie sprzyja zachowaniu walorów przyrodniczych, pełni funkcje retencyjne i wspiera edukację ekologiczną oraz lokalną tożsamość środowiskową.

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

Lp.	Sfera	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Badany problem
7.	PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNA	Liczba osób pozbawionych dostępu do sieci kanalizacyjnej w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Polanowie	Wskaźnik obrazuje skalę wykluczenia infrastrukturalnego w zakresie dostępu do sieci kanalizacyjnej. Wysoka wartość wskaźnika może wskazywać na potrzebę rozwoju systemu kanalizacyjnego, szczególnie na obszarach peryferyjnych lub o rozproszonej zabudowie. Brak dostępu do kanalizacji negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców, stan środowiska oraz możliwości realizacji nowych inwestycji mieszkaniowych i gospodarczych.
8.		Odsetek budynków podłączonych do sieci wodociągowej	Urząd Miejski w Polanowie	Wskaźnik odzwierciedla poziom wyposażenia budynków mieszkalnych w dostęp do sieci wodociągowej, co jest kluczowym elementem infrastruktury technicznej wpływającym na jakość życia mieszkańców oraz rozwój gospodarczy regionu. Wysoki odsetek budynków podłączonych do sieci wodociągowej świadczy o dobrze rozwiniętej infrastrukturze komunalnej, natomiast niski może wskazywać na konieczność inwestycji w rozbudowę sieci wodociągowej, szczególnie na obszarach wiejskich.
9.		Liczba ogólnodostępnych placów zabaw i obiektów sportowych (pozaszkolnych) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Polanowie	Wskaźnik odzwierciedla dostępność ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej, takiej jak place zabaw, boiska, siłownie plenerowe czy skateparki, w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. Wysoka wartość wskaźnika świadczy o sprzyjających warunkach do aktywności fizycznej, integracji społecznej oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Niska wartość

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

Lp.	Sfera	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Badany problem
				może wskazywać na potrzebę inwestycji w rozwój infrastruktury rekreacyjnej, co jest istotne dla zdrowia publicznego i atrakcyjności osiedleńczej gminy.
10.		Gęstość geograficzna przystanków (przystanki/km ²)	Urząd Miejski w Polanowie	Wskaźnik obrazuje dostępność przestrzenną transportu publicznego poprzez określenie liczby przystanków autobusowych (lub innych form transportu zbiorowego) przypadających na jednostkę powierzchni (1 km ²). Wysoka gęstość przystanków świadczy o dobrej dostępności komunikacyjnej i sprzyja mobilności mieszkańców, szczególnie osób starszych, dzieci i osób niezmotywowanych. Niska gęstość może wskazywać na wykluczenie transportowe oraz potrzebę planowania nowych tras i przystanków w słabiej obsługiwanych rejonach gminy.
11.		Odsetek budynków użyteczności publicznej z wyznaczonymi miejscami parkingowymi dla OzN [%]	Urząd Miejski w Polanowie	Wskaźnik obrazuje jakość przestrzeni publicznych w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów użyteczności publicznej pod kątem zapewnienia dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami.
12.		Odsetek budynków użyteczności publicznej z podjazdem dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi	Urząd Miejski w Polanowie	Wskaźnik obrazuje poziom dostosowania budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób z ograniczeniami mobilności, poprzez zapewnienie infrastruktury umożliwiającej samodzielne poruszanie się – w szczególności podjazdów. Wysoka wartość wskaźnika świadczy o przestrzeganiu zasad projektowania uniwersalnego i tworzeniu przyjaznego środowiska dla wszystkich mieszkańców, w tym osób starszych, rodziców z wózkami czy osób z niepełnosprawnościami. Niska wartość może

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

Lp.	Sfera	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Badany problem
				wskazywać na bariery architektoniczne i potrzebę modernizacji przestrzeni publicznej.
13.	TECHNICZNA	Ilość azbestu do unieszkodliwienia w kg w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Polanowie	Wskaźnik przedstawia ilość materiałów zawierających azbest przeznaczonych do unieszkodliwienia, w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Odzwierciedla skalę zagrożenia związanego z obecnością rakotwórczych materiałów budowlanych. Wysoka wartość może świadczyć o niskim poziomie modernizacji zasobów budowlanych oraz konieczności intensyfikacji działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa środowiskowego i zdrowotnego mieszkańców.
14.		Liczba pieców do wymiany/budynków z nieekologicznymi źródłami ciepła w przeliczeniu na liczbę budynków	Urząd Miejski w Polanowie	Wskaźnik określa udział budynków korzystających z tzw. „kopciuchów” lub przestarzałych źródeł ciepła. Wysoka wartość świadczy o niskim poziomie modernizacji energetycznej budynków, większym narażeniu mieszkańców na zanieczyszczenia powietrza (niska jakość powietrza) oraz o potencjalnych barierach w realizacji celów klimatycznych i zdrowotnych na poziomie lokalnym.
15.		Liczba obiektów zabytkowych w przeliczeniu na 1 km ²	Urząd Miejski w Polanowie	Wskaźnik ukazuje zagęszczenie obiektów zabytkowych na danym obszarze, które mogą wymagać działań ochronnych lub rewitalizacyjnych. Wysoka wartość może oznaczać konieczność nakładów na utrzymanie zdegradowanej substancji zabytkowej.

Źródło: opracowanie własne

Sfera gospodarcza

Stan i struktura lokalnej przedsiębiorczości mają kluczowe znaczenie dla zdolności gminy do generowania miejsc pracy, zwiększania dochodów mieszkańców i przeciwdziałania negatywnym zjawiskom demograficznym. W analizie skoncentrowano się na działalności gospodarczej niezwiązanej bezpośrednio z rolnictwem, traktując ją jako miarę dywersyfikacji gospodarki lokalnej oraz potencjału rozwojowego. Przedsiębiorczość indywidualna i mikrofirmy pełnią istotną rolę w tworzeniu lokalnego rynku pracy, a ich dynamika odzwierciedla zarówno ogólną kondycję gospodarczą, jak i atrakcyjność inwestycyjną gminy. Wskaźniki wykorzystane do diagnozy jednostek analitycznych Gminy Polanów w tej sferze pozwalają uchwycić poziom aktywności gospodarczej (liczba podmiotów na 100 mieszkańców), skalę zjawisk niepewności lub zastoju (udział firm zawieszonych), a także bieżący potencjał rozwojowy lokalnej przedsiębiorczości (liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców). Ich interpretacja umożliwia identyfikację obszarów o ograniczonym potencjale gospodarczym oraz lokalnych centrów aktywności biznesowej, co ma istotne znaczenie dla planowania działań rewitalizacyjnych i wspierających rozwój gospodarczy.

– **Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2024 roku**

Analiza wskaźnika liczby aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców pozwala ocenić poziom przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej w Gminie Polanów. Średnia dla całej gminy wynosi 3,47 i stanowi punkt odniesienia w analizie porównawczej poszczególnych jednostek analitycznych. Najwyższe wartości wskaźnika – przekraczające poziom odniesienia – odnotowano w sołectwach Rosocha (5,88), Kościernica (5,58), Karsinka (5,49), Polanów – miasto (5,07), Wietrzno (4,19), Wielin (4,00), Gołogóra (3,66) i Warblewo (3,64). Wysokie nasycenie podmiotami gospodarczymi w tych jednostkach może świadczyć o względnie lepszych warunkach do prowadzenia działalności gospodarczej, takich jak większa koncentracja ludności, lepszy dostęp do rynku lokalnego, infrastruktura czy silniejsze postawy przedsiębiorcze wśród mieszkańców. Z kolei najniższe poziomy aktywności gospodarczej odnotowano w Dadzewie (1,32), Domachowie (1,35), Żydowie (1,62) i Bożenicach (1,86). W sołectwie Stary Żelibórz nie odnotowano żadnych aktywnych podmiotów gospodarczych w 2024 roku.

– Udział zawieszonych podmiotów gospodarczych w ich ogólnej liczbie (%)

Wskaźnik udziału zawieszonych działalności gospodarczych w ich ogólnej liczbie stanowi istotny miernik stabilności i trwałości lokalnej przedsiębiorczości. Średnia dla całej Gminy Polanów wynosi 32,35% i stanowi punkt odniesienia dla analizy porównawczej poszczególnych jednostek analitycznych. Najniższe wartości – świadczące o stosunkowo wysokim poziomie aktywności gospodarczej – odnotowano w sołectwach Bożenice, Dadzewo, Gołogóra, Kępiny i Warblewo, gdzie nie zarejestrowano żadnych zawieszonych działalności. Niskim poziomem zawieszeń charakteryzują się także Jacinki (14,29%), Karsinka i Rosocha (po 16,67%), Nactaw (18,75%), Krytno (20%) oraz Kościernica (22,22%). Wartości te mogą świadczyć o stabilnych warunkach prowadzenia działalności lub o mniejszym udziale firm jednorazowych i sezonowych. Z kolei wartości przekraczające średnią gminną, mogące świadczyć o trudnościach w utrzymaniu działalności gospodarczej, obserwowane są m.in. w sołectwach Buszyno, Bukowo, Cetuń, Nowy Żelibórz, Powidz, Rekowo i Domachowo (wszystkie z udziałem zawieszeń równym lub wyższym niż 50%), a najwyższe wartości notuje się w Domachowie (66,67%), Sowinku (62,50%) i Wietrznie (56,25%). Wysoki udział zawieszonych firm może wynikać z sezonowości działalności, problemów ekonomicznych, ograniczonego rynku zbytu lub niskiej trwałości nowo zakładanych podmiotów i powinien być traktowany jako sygnał ostrzegawczy w kontekście analizy lokalnych warunków gospodarczych.

– Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2024 roku

Wskaźnik liczby nowozarejestrowanych działalności gospodarczych odzwierciedla dynamikę i potencjał rozwojowy lokalnej przedsiębiorczości. Średnia wartość dla Gminy Polanów wynosi 0,28 na 100 mieszkańców. Sołectwa, które wyróżniają się najwyższymi wartościami wskaźnika, to Chocimino (1,37), Wietrzno (1,20), Karsinka (1,10), Świerczyna (0,97) oraz Sowinko (0,85). W tych jednostkach można zaobserwować wyraźniejszą aktywność gospodarczą, co może świadczyć o większej skłonności mieszkańców do podejmowania inicjatyw biznesowych oraz bardziej sprzyjających warunkach lokalnych. Wartości powyżej średniej wystąpiły także w Garbnie (0,52) i mieście Polanów (0,45), nieco poniżej średniej w Nactawiu (0,21). Z kolei w 21 sołectwach m.in. Buszyno, Cetuń, Dadzewo, Domachowo, Krąg, Krytno, Rzeczyca Wielka, Żydowo, nie odnotowano żadnych nowych rejestracji działalności gospodarczej. Brak nowych firm może być efektem ograniczonego potencjału demograficznego, barier administracyjnych, niskiej

**DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU
REWITALIZACJI GMINY POLANÓW**

dostępności do rynku zbytu lub słabego wsparcia dla początkujących przedsiębiorców. Zróżnicowanie wskaźnika pomiędzy poszczególnymi jednostkami uwidacznia przestrzenne dysproporcje w aktywności gospodarczej, co może stanowić wyzwanie dla planowania równomiernego rozwoju gospodarczego gminy.

Tabela 12. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – sfera gospodarcza

Jednostka	Liczba aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2024 roku	Udział zawieszonych podmiotów gospodarczych w ich ogólnej liczbie (%)	Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2023 roku
Polanów - cała gmina	3,47	32,35	0,28
Polanów - miasto	5,07	30,96	0,45
Bożenice	1,86	0,00	0,00
Bukowo	2,79	50,00	0,00
Buszyno	2,13	33,33	0,00
Cetuń	2,66	50,00	0,00
Chocimino	2,05	25,00	1,37
Dadzewo	1,32	0,00	0,00
Domachowo	1,35	66,67	0,00
Garbno	2,59	28,57	0,52
Gołogóra	3,66	0,00	0,00
Jacinki	3,28	14,29	0,00
Karsinka	5,49	16,67	1,10
Kępiny	2,33	0,00	0,00
Kościernica	5,58	22,22	0,00
Krąg	3,33	33,33	0,00
Krytno	2,38	20,00	0,00
Nactaw	2,70	18,75	0,21
Nowy Żelibórz	2,44	50,00	0,00
Powidz	2,67	50,00	0,00
Rekowo	1,94	50,00	0,00
Rosocha	5,88	16,67	0,00
Rzeczyca Wielka	2,07	30,77	0,00
Sowinko	2,56	62,50	0,85
Stary Żelibórz	0,00	-	0,00
Świerczyna	2,43	28,57	0,97
Warblewo	3,64	0,00	0,00
Wielin	4,00	25,00	0,00
Wietrzno	4,19	56,25	1,20
Żydowo	1,62	36,36	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Polanowie.

Sfera środowiskowa

Stan środowiska naturalnego stanowi czynnik przekładający się na ocenę jakości życia na terenie gminy, stan zdrowia i poczucie dobrostanu mieszkańców, ale także warunki prowadzenia działalności gospodarczej (w tym rolniczej) czy rozwoju infrastruktury gminnej. Kwestie środowiskowe zyskują na znaczeniu w ramach podejmowania decyzji osiedleńczych, planowania inwestycji czy oceny poziomu zadowolenia z życia w gminie. Na podstawie danych z Hydroportalu (ISOK) Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska do analizy sfery środowiskowej wykorzystano pięć wskaźników odnoszące się do jakości środowiska naturalnego i zagrożeń związanych z jego specyfiką:

— Obszar zagrożenia powodziowego o prawdopodobieństwie wystąpienia 10% (raz na 10 lat)

Zagrożenie powodziowe wyznaczane dla prawdopodobieństwa wystąpienia 10% (raz na 10 lat) obejmuje tereny szczególnie narażone na cykliczne zalewania wynikające ze specyficznego ukształtowania terenu, lokalizacji w dolinach rzecznych lub w sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych. Powodzie tego typu mogą powodować znaczne utrudnienia w funkcjonowaniu obszarów zabudowanych, prowadzić do degradacji technicznej infrastruktury oraz ograniczać możliwości inwestycyjne i użytkowe terenów. W Gminie Polanów obszary zagrożone powodzią 10% zidentyfikowano w 17 spośród 29 jednostek analitycznych. Są to: Polanów – miasto, Buszyno, Chocimino, Gołogóra, Karsinka, Kępiny, Kościernica, Krąg, Nowy Żelibórz, Rzeczyca Wielka, Sowinko, Stary Żelibórz, Świerczyna, Warblewo, Wielin, Wietrzno, Żydowo oraz Bożenice. Brak zagrożenia powodziowego odnotowano w jednostkach: Bożenice, Bukowo, Cetuń, Dadzewo, Domachowo, Garbno, Jacinki, Krytno, Naclaw, Powidz, Rekowo oraz Rosocha.

— Występowanie powierzchniowych form ochrony przyrody: użytki ekologiczne

Występowanie użytków ekologicznych wskazuje na obecność na danym terenie cennych przyrodniczo fragmentów środowiska, które podlegają ochronie w celu zachowania lokalnych siedlisk, ostoi fauny i flory, czy naturalnych zbiorników wodnych. Obecność użytków ekologicznych wiąże się z ograniczeniami w zagospodarowaniu przestrzennym oraz z koniecznością uwzględniania szczególnych zasad ochrony przy planowaniu inwestycji, w tym budownictwa mieszkaniowego i infrastrukturalnego. Na terenie Gminy Polanów użytki ekologiczne występują w 17 spośród 29 jednostek analitycznych. Są to: Cetuń, Chocimino, Dadzewo, Garbno, Karsinka,

Kościernica, Krąg, Krytno, Naclaw, Nowy Żelibórz, Powidz, Rosocha, Rzeczyca Wielka, Sowinko, Stary Żelibórz, Wielin oraz Wietrzno. W pozostałych jednostkach (m.in. Polanów – miasto, Bożenice, Bukowo, Buszyno, Domachowo, Gołogóra, Jacinki, Kępiny, Rekowo, Świerczyna, Warblewo, Żydowo) użytków ekologicznych nie stwierdzono. Obecność użytków ekologicznych może wpływać na ograniczenie dostępności terenów inwestycyjnych, ale równocześnie podnosi walory środowiskowe i rekreacyjne obszarów, na których występują.

— **Występowanie powierzchniowych form ochrony przyrody: Natura 2000**

Występowanie obszarów Natura 2000 w granicach jednostek analitycznych Gminy Polanów odzwierciedla obecność szczególnie cennych przyrodniczo terenów objętych unijnym systemem ochrony środowiska. Ograniczenia wynikające z obowiązującego prawa ochrony przyrody mogą wpływać na możliwości zagospodarowania przestrzennego, planowania inwestycji mieszkaniowych, gospodarczych i infrastrukturalnych, zwłaszcza w obrębie terenów chronionych siedlisk i korytarzy migracyjnych gatunków. Na terenie Gminy Polanów obszary Natura 2000 występują w 20 spośród 29 jednostek analitycznych. Do jednostek objętych tą formą ochrony należą m.in.: Polanów – miasto, Bożenice, Buszyno, Cetuń, Chocimino, Gołogóra, Karsinka, Kępiny, Kościernica, Krąg, Naclaw, Nowy Żelibórz, Rekowo, Rzeczyca Wielka, Stary Żelibórz, Świerczyna, Warblewo, Wielin, Wietrzno oraz Żydowo. Obecność obszarów Natura 2000 stanowi istotny czynnik środowiskowy w kontekście planowania przestrzennego — ograniczając możliwości inwestycyjne w niektórych lokalizacjach, ale jednocześnie podnosząc walory środowiskowe i turystyczne tych terenów. W części jednostek, zwłaszcza o ograniczonych zasobach przestrzennych i istniejącej presji inwestycyjnej, występowanie Natury 2000 może w skrajnych przypadkach współwystępować z czynnikami ograniczającymi rozwój funkcjonalny.

Tabela 13. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – sfera środowiskowa

Jednostka	Obszar zagrożenia powodziowego 10% (raz na 10 lat)	występowanie powierzchniowych form ochrony przyrody	
		użytki ekologiczne	NATURA 2000 – obszary siedliskowe
Polanów - cała gmina	TAK	TAK	TAK
Polanów - miasto	TAK	NIE	TAK
Bożenice	NIE	NIE	TAK
Bukowo	NIE	NIE	NIE
Buszyno	TAK	NIE	TAK
Cetuń	NIE	TAK	TAK
Chocimino	TAK	TAK	TAK
Dadzewo	NIE	TAK	NIE
Domachowo	NIE	NIE	NIE
Garbno	NIE	TAK	NIE
Gołogóra	TAK	NIE	TAK
Jacinki	NIE	NIE	NIE
Karsinka	TAK	TAK	TAK
Kępy	TAK	NIE	TAK
Kościelnica	TAK	TAK	NIE
Krąg	TAK	TAK	TAK
Krytno	NIE	TAK	NIE
Nacław	NIE	TAK	TAK
Nowy Żelibórz	TAK	TAK	TAK
Powidz	NIE	TAK	NIE
Rekowo	NIE	NIE	TAK
Rosocha	NIE	TAK	NIE
Rzeczycza Wielka	TAK	TAK	TAK
Sowinko	TAK	TAK	NIE
Stary Żelibórz	TAK	TAK	TAK
Świerczyna	TAK	NIE	TAK
Warblewo	TAK	NIE	TAK
Wielin	TAK	TAK	TAK
Wietrzno	TAK	TAK	TAK
Żydowo	TAK	NIE	TAK

*Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Hydroportalu (ISOK)
Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie oraz Generalnej Dyrekcji
Ochrony Środowiska.*

Sfera techniczna

W katalogu negatywnych czynników i zjawisk pozaspółecznych, stanowiących podstawę do identyfikacji obszarów zdegradowanych, mieszczą się również zagadnienia techniczne — w szczególności: obecność materiałów niebezpiecznych, stan techniczny zabudowy oraz skala wykorzystania przestarzałych źródeł ciepła.

— **Ilość azbestu do unieszkodliwienia (kg/100 mieszkańców)**

Wysokie wartości tego wskaźnika wskazują na nadal znaczącą obecność wyrobów zawierających azbest w pokryciach dachowych i elementach budynków, stanowiących potencjalne zagrożenie dla zdrowia i wymagających usunięcia w ramach programów likwidacji azbestu. Najwyższe wartości wskaźnika występują m.in. w Warblewie (151.772,73 kg/100 mieszkańców), Dadzewie (76.858,55 kg/100 mieszkańców), Wietrznie (73.616,77 kg/100 mieszkańców), Powidzu (69.533,33 kg/100 mieszkańców), Rososze (65.737,65 kg/100 mieszkańców) i Naclawiu (63 586,74 kg/100 mieszkańców). Najmniejsze wartości, poniżej 20 000 kg/100 mieszkańców, odnotowano w Krągu (19 293,33 kg), w Rzeczycy Wielkiej (13 044,83 kg) oraz Żydowie (7319,65 kg). Dane wskazują na znaczne zróżnicowanie stanu eliminacji azbestu pomiędzy jednostkami, co w części lokalizacji może stanowić istotny czynnik technicznej degradacji zabudowy.

— **Udział pieców do wymiany / budynków z nieekologicznymi źródłami ciepła w ogólnej liczbie budynków (w %)**

Wskaźnik ten odzwierciedla udział budynków wymagających wymiany źródeł ciepła na bardziej ekologiczne systemy ogrzewania, w tym na niskoemisyjne lub odnawialne źródła energii. Wysokie wartości wskaźnika wskazują na utrzymującą się skalę emisji niskiej jakości oraz potrzebę modernizacji systemów grzewczych, co ma istotne znaczenie zarówno dla jakości powietrza, jak i kosztów eksploatacji budynków mieszkalnych. W Gminie Polanów udział budynków z nieekologicznymi źródłami ciepła waha się od 0% (Stary Żelibórz) do 109,52% (Domachowo — możliwa nadwyżka wynikająca z rejestracji kilku źródeł na jeden budynek). Ponadto najwyższe wartości odnotowano w: Dadzewie (85%), Rzeczycy Wielkiej (71,93%) oraz Świerczynie (64%), w Chociminie (56,52%), Bukowie (52,78%), Wietrznie (52,38%), Garbnie (51,28%) oraz Bożenicach (45,16%). Najniższe wskaźniki, poniżej 20%, występują w Nowym Żeliborzu (15,79%) i Kępinach (18,75%). Jednostki o najwyższym udziale budynków z nieekologicznymi źródłami ciepła wskazują na potrzebę objęcia ich programami modernizacji energetycznej, wsparcia inwestycji w odnawialne źródła energii oraz działań ograniczających emisję pyłów i substancji szkodliwych do atmosfery.

— **Liczba obiektów zabytkowych w przeliczeniu na 1 km²**

Wskaźnik liczby obiektów zabytkowych obrazuje skalę nasycenia terenów jednostek analitycznych zasobami dziedzictwa kulturowego objętego ochroną konserwatorską. Choć obecność zabytków stanowi istotny walor kulturowy i może sprzyjać kształtowaniu lokalnej tożsamości oraz oferty turystycznej,

jednocześnie — zwłaszcza w przypadku jednostek zurbanizowanych— pełni funkcję destymulanta inwestycyjnego i funkcjonalnego. Ograniczenia wynikające z konieczności zachowania walorów zabytkowych, rygorów konserwatorskich i uzgodnień w zakresie prowadzenia robót budowlanych mogą znacząco ograniczać zakres możliwych przekształceń przestrzennych i modernizacji zabudowy. Na terenie Gminy Polanów wskaźnik nasycenia zabytkami kształtuje się na poziomie od 0,00 do 2,63 obiektów na 1 km². Najwyższe wartości odnotowano w: Polanowie – mieście (2,63), Garbnie (0,86), Bożenicach (0,84), Wielinie (0,83), Domachowie (0,81), Chociminie (0,80) oraz Naclawiu (0,62). W pozostałych jednostkach wartości wskaźnika są niższe — w części sołectw (Nowy Żelibórz, Stary Żelibórz, Kępiny) nie odnotowano obiektów zabytkowych w rejestrach.

Tabela 14. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – sfera techniczna

Jednostka	Ilość azbestu do unieszkodliwienia (kg/100 mieszkańców)	Udział pieców do wymiany / budynków z nieekologicznymi źródłami ciepła w ogólnej liczbie budynków (w %)	Liczba obiektów zabytkowych w przeliczeniu na 1 km ²
Polanów - cała gmina	27.884,39	41,11	0,47
Polanów - miasto	7.658,85	39,64	2,63
Bożenice	24.217,39	45,16	0,84
Bukowo	30.071,71	52,78	0,60
Buszyno	51.542,55	32,35	0,46
Cetuń	40.954,79	47,62	0,42
Chocimino	56.445,21	56,52	0,80
Dadzewo	76.858,55	85,00	0,32
Domachowo	44.695,07	109,52	0,81
Garbno	33.054,40	51,28	0,86
Gołogóra	54.100,61	31,58	0,17
Jacinki	41.442,62	43,75	0,24
Karsinka	55.236,26	33,33	0,23
Kępiny	49.604,65	18,75	0,00
Kościelnica	22.800,80	41,07	0,68
Krąg	19.293,33	33,87	0,56
Krytno	43.803,57	37,50	0,79
Nactaw	63.586,74	36,67	0,62
Nowy Żelibórz	30.182,93	15,79	0,00
Powidz	69.533,33	33,33	0,41
Rekowo	36.696,12	28,95	0,18
Rosocha	65.737,65	45,45	0,16
Rzeczyca Wielka	13.044,83	71,93	0,36
Sowinko	35.641,03	27,91	0,14
Stary Żelibórz	52.500,00	0,00	0,00
Świerczyna	56.604,37	64,00	0,19
Warblewo	151.772,73	42,11	0,34
Wielin	44.200,00	23,08	0,83
Wietrzo	73.616,77	52,38	0,14
Żydowo	7.319,65	33,73	0,71

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Polanowie.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Sfera przestrzenno-funkcjonalna obejmuje zagadnienia związane z dostępnością podstawowej infrastruktury technicznej i społecznej, których niedostateczny poziom wyposażenia może obniżać jakość życia, pogarszać warunki bytowe mieszkańców oraz utrudniać funkcjonowanie na danym terenie osób o szczególnych potrzebach. W analizie wykorzystano pięć wskaźników diagnostycznych.:

**— Liczba osób pozbawionych dostępu do sieci kanalizacyjnej
w przeliczeniu na 100 mieszkańców**

Dostęp do sieci kanalizacyjnej jest jednym z kluczowych czynników wpływających zarówno na komfort życia mieszkańców, jak i na stan środowiska naturalnego. Wysoka liczba osób pozbawionych dostępu do kanalizacji oznacza konieczność korzystania z indywidualnych rozwiązań (szamba, przydomowe oczyszczalnie), co generuje wyższe koszty eksploatacyjne i może prowadzić do zagrożeń środowiskowych. W Gminie Polanów średnia wartość wskaźnika wynosi 26,95 osób na 100 mieszkańców. Wskaźnik ten wykazuje silne zróżnicowanie przestrzenne. Najlepszą sytuację odnotowano w sołectwach Cetuń, Dadzewo, Domachowo, Rosocha i Świerczyna, gdzie całość populacji posiada dostęp do sieci kanalizacyjnej. Z kolei w szeregu jednostek, takich jak Bożenice, Buszyno, Garbno, Gołogóra, Kępiny, Kościernica, Krytno, Nowy Żelibórz, Powidz, Rekowo, Sowinko, Stary Żelibórz, Warblewo oraz Wielin, odnotowano 100% mieszkańców pozbawionych dostępu do sieci kanalizacyjnej. W tych jednostkach problem braku kanalizacji jest powszechny i wymaga działań inwestycyjnych w infrastrukturę sanitarną.

**— Odsetek budynków użyteczności publicznej z parkingiem
z wyznaczonymi miejscami dla osób z niepełnosprawnościami**

Zapewnienie wyznaczonych miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami w obrębie budynków użyteczności publicznej stanowi jeden z istotnych elementów dostępności przestrzeni publicznej. Ich brak może ograniczać możliwość korzystania z oferty instytucji publicznych, szczególnie dla osób z ograniczeniami mobilności, osób starszych, chorych czy rodziców z małymi dziećmi. W Gminie Polanów średni poziom dostępności parkingów dla OzN wynosi 16,28%. Zróżnicowanie pomiędzy jednostkami analitycznymi jest jednak znaczące. Pełne wyposażenie budynków w miejsca parkingowe dla OzN odnotowano jedynie w Domachowie oraz Cetuniu (100%), natomiast częściowe dostosowanie występuje w Nactawiu (50%). W pozostałych jednostkach, gdzie występują budynki użyteczności publicznej, poziom wskaźnika wynosi 0%, co oznacza całkowity brak wyznaczonych miejsc parkingowych dla OzN (m.in. Bożenice, Chocimino, Garbno, Gołogóra, Jacinki, Kościernica, Krytno, Rzeczyca Wielka, Sowinko, Rekowo, Świerczyna, Wielin, Wietrzno, Żydowo). W części jednostek wskaźnik nie występuje ze względu na brak budynków użyteczności publicznej. Tak szerokie występowanie jednostek całkowicie pozbawionych dostosowań parkingowych może istotnie utrudniać realizację zasady dostępności w rozumieniu obowiązujących standardów dostępnościowych (m.in.

wynikających z Krajowych Standardów Dostępności, Programu Dostępność+ oraz wytycznych do programów rewitalizacji).

— Odsetek budynków użyteczności publicznej z podjazdem dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi

Dostępność obiektów użyteczności publicznej dla osób z ograniczeniami mobilności stanowi jeden z kluczowych elementów oceny jakości przestrzeni publicznej w kontekście funkcjonalnym. Brak odpowiednich podjazdów wprost utrudnia lub wręcz uniemożliwia dostęp do podstawowych usług publicznych osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami czy rodzicom z małymi dziećmi. Wskaźnik ten nie tylko odzwierciedla poziom dostępności przestrzennej, ale może także świadczyć o poziomie modernizacji i standardzie infrastruktury publicznej w poszczególnych jednostkach. Średnia wartość wskaźnika dla Gminy Polanów wynosi 48,84%, co oznacza, że mniej niż połowa budynków użyteczności publicznej w skali gminnej zapewnia dostęp dla osób o ograniczonej mobilności. Na tym tle widać wyraźne zróżnicowanie pomiędzy jednostkami: Bożenice, Chocimino, Garbno, Gołogóra, Jacinki, Krytno, Rekowo, Rosocha, Wielin — brak podjazdów dla osób z niepełnosprawnościami w istniejących obiektach użyteczności publicznej, niewiele lepiej jest w sołectwie Żydowo (25%), gdzie dostępność jest istotnie ograniczona, choć nie zerowa. W mieście Polanów, gdzie mimo funkcji centralnej oraz większego zagęszczenia instytucji publicznych wskaźnik wynosi 57,89% i mimo przekroczenia średniej wartości dla gminy — pokazuje istotne luki w zapewnieniu pełnej dostępności budynków publicznych. O takiej można już mówić w jednostkach: Cetuń, Domachowo, Kościernica, Nactaw, Sowinko, Świerczyna, Bukowo.

— Liczba ogólnodostępnych placów zabaw i obiektów sportowych (pozaszkolnych) w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Dostępność podstawowej infrastruktury rekreacyjno-sportowej odgrywa ważną rolę w jakości życia mieszkańców, kształtując warunki do aktywnego spędzania czasu wolnego, integracji społecznej i poprawy kondycji zdrowotnej. Ograniczona liczba obiektów tego typu może świadczyć o niskim standardzie wyposażenia przestrzeni publicznych, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach, co wprost przekłada się na osłabienie potencjału rozwojowego oraz ograniczenie atrakcyjności osadniczej i funkcjonalnej. Średnia wartość wskaźnika w Gminie Polanów wynosi 0,61 obiektu na 100 mieszkańców. Za obszary problemowe w tym zakresie należy uznać wszystkie jednostki, w których wartości wskaźnika są niższe od średniej gminnej — a takich przypadków jest relatywnie dużo. Niska dostępność obiektów rekreacyjnych występuje w Nactawiu (0,41), Domachowie (0,45), Rzeczycy Wielkiej (0,46),

Świerczynie (0,49), Krytnie (0,60), Wietrznie (0,60). W Polanowie (0,37) — mimo funkcji centralnej, dostępność infrastruktury rekreacyjnej jest na poziomie wyraźnie niższym od średniej gminnej, co może negatywnie wpływać na atrakcyjność zamieszkania, zwłaszcza dla rodzin z dziećmi. W Nowym Żeliborzu, Starym Żeliborzu i Bukowie w ogóle nie ma ogólnodostępnych placów zabaw i obiektów sportowych. Wśród pozostałych jednostek wartości wskaźnika przekraczają średnią gminną, wskazując na lepsze wyposażenie w obiekty sportowo-rekreacyjne. Najlepsze wyniki uzyskały: Powidz (2,67), Kępiny (2,33), Rosocha (2,35), Buszyno (2,13) i Warblewo (1,82).

— **Gęstość geograficzna przystanków (przystanki/km²)**

Wskaźnik ten pozwala na ocenę przestrzennej dostępności transportu publicznego w odniesieniu do powierzchni jednostek osadniczych. Jest on szczególnie istotny w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich o rozproszonej strukturze zabudowy, gdzie dystans do najbliższego przystanku często determinuje realną możliwość korzystania z transportu zbiorowego. Średnia gęstość geograficzna przystanków dla gminy Polanów wynosi 0,09 przystanku na km², co wskazuje na niską intensywność przestrzennego rozmieszczenia infrastruktury przystankowej. Spośród analizowanych jednostek, wartości wskaźnika niższe od średniej gminnej – a więc wskazujące na relatywnie ograniczoną dostępność przystanków w sensie przestrzennym – występują w takich jednostkach jak Gołogóra, Karsinka, Kępiny, Kościelnica, Rzeczyca Wielka, Rosocha, Krąg, Wielin, Bożenice, Chocimino, Cetuń i Nactaw. Oznacza to, że mieszkańcy tych obszarów mogą mieć znacząco utrudniony dostęp do komunikacji publicznej, co w warunkach wiejskich często przekłada się na konieczność całkowitej rezygnacji z transportu zbiorowego na rzecz indywidualnych środków transportu. Z perspektywy delimitacji niska gęstość przestrzenna sieci przystanków może stanowić istotny czynnik wykluczenia transportowego, zwłaszcza w kontekście starzenia się populacji, niskiej mobilności seniorów oraz ograniczonych możliwości dojazdu osób mniej zamożnych.

Tabela 15. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – sfera przestrzenno-funkcjonalna

Jednostka	Liczba osób pozbawionych dostępu do sieci kanalizacyjnej w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Odsetek budynków użyteczności publicznej z parkingiem z wyznaczonymi miejscami dla os. z niepełnosprawnościami	Odsetek budynków użyteczności publicznej z podjazdem dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw i obiektów sportowych (pozaszkolnych) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Gęstość geograficzna przystanków (przystanki/km ²)
Polanów - cała gmina	26,95	16,28	48,84	0,61	0,09
Polanów - miasto	6,03	21,05	57,89	0,37	0,66
Bożenice	100,00	0,00	0,00	1,24	0,06
Bukowo	8,37	0,00	100,00	0,00	0,09
Buszyno	100,00	-	-	2,13	0,23
Cetuń	0,00	100,00	100,00	1,06	0,06
Chocimino	2,05	0,00	0,00	0,68	0,06
Dadzewo	0,00	-	-	1,32	0,11
Domachowo	0,00	100,00	100,00	0,45	0,16
Garbno	100,00	0,00	0,00	1,04	0,10
Gołogóra	100,00	0,00	0,00	0,61	0,04
Jacinki	1,64	0,00	0,00	1,09	0,12
Karsinka	42,86	-	-	1,10	0,04
Kępiny	100,00	-	-	2,33	0,00
Kościelnica	100,00	0,00	100,00	0,80	0,05
Krąg	6,11	-	-	1,11	0,08
Krytno	100,00	0,00	0,00	0,60	0,16
Nacław	1,45	50,00	100,00	0,41	0,06
Nowy Żelibórz	100,00	-	-	0,00	0,17
Powidz	100,00	-	-	2,67	0,20
Rekowo	100,00	0,00	0,00	0,97	0,09
Rosocha	0,00	0,00	0,00	2,35	0,08
Rzeczyca Wielka	35,63	0,00	50,00	0,46	0,04
Sowinko	100,00	0,00	100,00	0,85	0,14
Stary Żelibórz	100,00	-	-	0,00	0,24

Jednostka	Liczba osób pozbawionych dostępu do sieci kanalizacyjnej w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Odsetek budynków użyteczności publicznej z parkingiem z wyznaczonymi miejscami dla os. z niepełnosprawnościami	Odsetek budynków użyteczności publicznej z podjazdem dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw i obiektów sportowych (pozaszkolnych) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Gęstość geograficzna przystanków (przystanki/km ²)
Świerczyna	0,00	0,00	100,00	0,49	0,04
Warblewo	100,00	-	-	1,82	0,09
Wielin	100,00	0,00	0,00	1,33	0,06
Wietrzno	56,89	-	-	0,60	0,07
Żydowo	8,55	0,00	25,00	0,23	0,12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Polanowie.

KROK 4. Analiza wskaźnikowa – budowa wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej

Kolejne etapy prac delimitacyjnych obejmowało podsumowanie wyników przeprowadzonej w pięciu sferach analizy wskaźnikowej. Dla każdej z wyznaczonych jednostek referencyjnych całościowej analizie poddano pakiet wykorzystanych w diagnozie wskaźników. W oparciu o otrzymane i pozyskane dane opracowano 24 wskaźniki dla sfery społecznej i 14 wskaźników dla sfer pozaspołecznych (3 dla sfery gospodarczej, 3 dla sfery środowiskowej, 5 dla sfery przestrzenno – funkcjonalnej oraz 3 dla sfery technicznej).

W kontekście kluczowej dla decyzji o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego sfery społecznej, zdecydowano się na zbudowanie wskaźnika syntetycznego, który pozwolił na zbiorczą ocenę natężenia kryzysu społecznego w poszczególnych jednostkach analitycznych. Wykorzystano w tym celu wskaźnik obliczony metodą Perkala, rekomendowaną w publikacji Ministerstwa Rozwoju i Technologii pt. „*Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji*”. Przyjęta metoda obliczania wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej metodą Perkala obejmuje trzy zasadnicze etapy.

Na etapie pierwszym każde ze zjawisk kryzysowych zostaje znormalizowane (wystandaryzowane celem zachowania porównywalności wskaźników) zgodnie ze wzorem:

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} + \bar{x}_j}{s_j}$$

gdzie:

t_{ij} – wartość znormalizowanego wskaźnika j dla jednostki analitycznej i ,

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki analitycznej i ,

$\bar{x}_j$ – średnia arytmetyczna wskaźnika j ,

s_j – odchylenie standardowe wskaźnika j .

Drugim etapem budowania wskaźnika syntetycznego jest określenie, czy dany wskaźnik (już znormalizowany) jest stymulantą (wysokie wartości wskaźnika oznaczają, że dane zjawisko jest pozytywne), czy destymulantą (wysokie

wartości wskaźnika oznaczają, że dane zjawisko jest negatywne). W przypadku destymulant otrzymane w wyniku normalizacji wartości pozostawia się bez zmian, natomiast uzyskane wartości dla stymulant należy przekształcić według wzoru:

$$z_{ij} = x_{ij} * (-1)$$

gdzie:

z_{ij} – wartość wskaźnika (stymulanty) po przekształceniu,

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki analitycznej i .

W poniższej tabeli przedstawiono wartości cząstkowych wskaźników społeczny po procesie normalizacji.

Tabela 16. Wskaźniki sfery społecznej po procesie normalizacji

Jednostka	Zmiana liczby ludności w latach 2019-2024 (%)	Odsetek osób powyżej 60 r.ż. (%)	Odsetek osób bezrobotnych (%)	Zmiana liczby osób bezrobotnych w latach 2019-2024 (%)	Udział bezrobotnych kobiet w ogóle osób bezrobotnych [%]	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych (%)	Udział bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w ogóle bezrobotnych	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (%)	Udział osób powyżej 60 r.ż. w ogóle osób korzystających z pomocy społecznej (%)
Polanów - miasto	0,10	-0,07	-0,61	0,60	0,23	-0,85	0,02	-0,63	0,30
Bożenice	0,51	-0,55	1,19	-0,30	0,23	-0,26	0,84	1,62	-0,86
Bukowo	0,12	-0,22	-0,69	0,13	1,75	1,04	0,84	0,31	-0,66
Buszyno	-0,16	-0,74	-0,58	0,67	0,86	0,28	-0,52	-0,92	0,22
Cetuń	0,81	1,51	1,12	-0,14	-0,03	-0,67	-0,18	2,91	0,85
Chocimino	-1,57	-0,20	0,46	-1,04	0,68	0,03	-0,25	1,43	-0,20
Dadzewo	0,76	-1,02	0,09	-0,58	0,17	0,42	-0,07	0,46	-1,04
Domachowo	-0,18	-0,53	1,12	0,00	0,63	0,48	-0,45	0,45	-0,24
Garbno	-0,86	-0,97	0,82	0,04	-0,62	0,20	1,03	-0,28	-0,69
Gołogóra	0,58	0,01	0,16	-0,14	1,04	0,03	1,94	-0,33	-1,04
Jacinki	-0,15	-0,25	0,56	0,59	1,20	-0,79	-0,21	-0,62	-1,04
Karsinka	-0,05	-2,07	0,35	-0,14	-0,03	0,70	-1,89	-0,33	-0,28
Kępiny	0,45	-0,94	-0,42	2,29	1,75	1,54	0,84	0,05	-1,04
Kościelnica	-0,18	-0,74	-0,21	0,30	-0,71	-0,79	-0,21	-0,20	-0,28
Krąg	-0,09	0,71	0,38	0,08	0,27	0,28	-0,07	-0,74	-0,50
Krytno	-0,11	1,04	-0,85	-0,48	-0,03	-0,14	-0,07	-0,67	0,04
Nacław	0,27	-0,39	0,62	-0,54	0,93	0,10	1,39	-0,14	-0,03
Nowy Żelibórz	2,26	2,05	1,62	-0,62	-0,92	0,28	-0,52	0,77	1,80
Powidz	0,37	1,45	0,38	3,50	-1,09	-1,49	-0,79	-1,06	0,85
Rekowo	-0,74	0,68	1,21	0,17	-0,62	-0,14	0,54	0,26	-0,09
Rosocha	3,34	2,53	-0,87	-0,74	-1,80	-0,14	-0,07	0,98	-0,62
Rzeczyca Wielka	0,05	-0,84	0,75	0,11	0,24	-1,06	0,27	1,87	-0,54
Sowinko	-0,08	-0,75	1,47	1,25	-0,51	1,08	1,59	-0,20	0,04
Stary Żelibórz	-1,75	0,06	-2,28	-0,14	-1,80	-3,51	-1,89	-1,74	-1,04
Świerczyna	-0,15	0,11	-0,34	-0,83	0,68	0,03	0,84	0,13	-0,53
Warblewo	-0,38	0,51	-1,55	-1,75	-1,80	1,54	-1,89	-0,81	2,74
Wielin	-1,09	-0,69	-1,21	-0,94	-1,80	1,54	-1,89	-1,06	2,74
Wietrzno	-1,10	-0,41	-0,84	-0,48	0,56	-0,14	0,84	-0,97	0,47
Żydowo	-0,98	0,74	-1,86	-0,88	0,56	0,42	-0,07	-0,55	0,66

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

Jednostka	Udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu (%)					Liczba wydanych niebieskich kart na 100 mieszkańców	Liczba popełnionych wykroczeń i przestępstw na 100 mieszkańców	Zmiana liczby popełnionych wykroczeń, przestępstw w latach 2019-2024 (%)	Liczba zdarzeń komunikacyjnych bez ofiar na 100 mieszkańców	Liczba interwencji Straży Miejskiej na 100 mieszkańców
	ubóstwa	bezradności w sprawach opiek-wych. i prowadzenia gosp. dom.	niepełnosprawności	długotrwałej lub ciężkiej choroby	alkoholizmu					
Polanów - miasto	-0,52	0,93	-0,11	0,64	0,28	-0,37	1,08	1,05	-0,17	0,51
Bożenice	0,62	-0,74	-0,60	-0,37	0,35	-0,55	-0,40	0,07	-0,60	0,37
Bukowo	0,11	2,25	-0,11	-0,31	1,11	-0,55	-0,99	-1,24	-0,22	0,78
Buszyno	-1,30	-0,74	1,80	1,36	-0,97	-0,55	-0,99	0,07	-0,60	-1,36
Cetuń	-0,03	-0,52	1,44	0,87	0,25	3,26	0,54	-0,68	-0,60	2,63
Chocimino	-0,31	0,09	-0,23	-0,66	-0,20	-0,55	0,98	2,67	-0,60	1,58
Dadzewo	0,99	-0,74	-0,19	-0,97	0,63	-0,55	0,90	2,67	-0,60	-0,37
Domachowo	0,03	1,62	-0,29	0,01	-0,97	1,59	-0,99	-1,24	-0,17	-0,69
Garbno	0,46	-0,06	-0,42	-0,84	0,29	-0,55	0,99	1,37	-0,60	0,75
Gołogóra	-0,31	0,09	-1,25	-0,66	-0,20	-0,55	-0,41	0,07	-0,60	-0,44
Jacinki	0,00	-0,74	-0,68	0,03	-0,97	0,75	1,10	0,07	2,04	-0,77
Karsinka	1,68	2,25	-1,25	1,06	1,80	2,07	-0,99	0,07	-0,60	-0,65
Kępiny	0,19	-0,74	0,28	-1,67	-0,97	-0,55	1,24	0,07	3,90	0,14
Kościelnica	-0,41	1,25	-0,03	-0,76	-0,51	-0,55	-0,99	-1,24	0,56	-0,59
Krąg	0,40	-0,74	0,71	0,28	0,02	-0,55	0,60	-0,46	1,01	-0,05
Krytno	-0,24	-0,74	1,37	0,28	-0,97	-0,55	-0,42	-0,59	-0,60	-0,21
Nacław	0,04	-0,49	-0,03	-0,15	-0,51	-0,55	-0,59	-0,37	0,80	-0,87
Nowy Żelibórz	0,56	-0,74	-0,11	0,60	0,76	-0,55	-0,99	-1,24	-0,60	0,21
Powidz	-0,56	-0,74	-1,25	0,60	2,50	-0,55	-0,99	-1,24	-0,60	-1,36
Rekowo	0,56	-0,74	-0,68	1,17	2,50	1,77	2,73	0,07	0,34	1,76
Rosocha	1,18	1,75	-0,23	-1,16	-0,20	-0,55	-0,99	0,07	0,54	-0,10
Rzeczycza Wielka	0,14	0,12	-0,73	-0,33	-0,52	1,09	-0,77	-0,80	-0,60	0,27
Sowinko	1,68	1,39	-0,60	0,28	1,01	-0,55	-0,17	0,07	-0,60	-0,08
Stary Żelibórz	-2,80	-0,74	-1,25	-1,67	-0,97	-0,55	-0,99	0,07	-0,60	2,21
Świerczyna	0,49	-0,74	0,28	-0,15	-0,51	0,61	0,40	-0,26	-0,60	-0,63
Warblewo	-2,80	-0,74	1,04	2,87	-0,97	-0,55	0,75	0,07	1,16	-1,36
Wielin	-0,56	-0,74	-1,25	-1,67	-0,97	-0,55	1,56	1,37	-0,60	-0,50
Wietrzno	0,79	-0,74	2,41	1,06	-0,97	-0,55	-0,42	0,07	-0,02	-0,46
Żydowo	-0,11	0,38	1,95	0,26	-0,10	0,28	-0,77	-0,59	-0,15	-0,69

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

Jednostka	Średni wynik egzaminu ośmioklasisty w roku 2024 [%]	Liczba uczniów sprawiających problemy wychowawcze na 100 uczniów	Odsetek dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach podstawowych [%]	Frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 roku [%]	Liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców
Polanów - miasto	-0,50	0,29	0,41	-1,55	-0,05
Bożenice	0,77	-0,34	-0,84	1,63	0,02
Bukowo	0,77	0,61	0,05	1,56	-0,25
Buszyno	0,77	1,27	-0,84	1,63	-2,30
Cetuń	-0,50	1,27	0,28	-0,69	-0,66
Chocimino	-0,50	-0,94	0,54	-0,69	0,98
Dadzewo	-0,50	0,25	0,36	-0,69	0,98
Domachowo	0,77	-0,94	-0,35	1,56	0,29
Garbno	-0,50	1,97	-0,84	0,78	-0,62
Gołogóra	-0,50	0,17	1,40	-0,29	-1,84
Jacinki	-0,50	-0,94	-0,84	-0,69	0,14
Karsinka	-0,50	1,64	2,42	0,78	0,98
Kępiny	-0,50	-0,94	-0,84	-0,29	0,98
Kościelnica	-0,50	1,79	2,38	-1,07	0,37
Krąg	0,77	-0,24	-0,84	1,63	0,98
Krytno	0,77	-0,17	-0,84	-1,07	0,06
Nacław	-0,50	0,92	0,72	0,78	0,02
Nowy Żelibórz	-0,50	-0,94	-0,84	-0,29	0,98
Powidz	0,77	-0,94	-0,84	-1,07	0,98
Rekowo	-0,50	-0,94	-0,84	0,78	-2,01
Rosocha	-0,50	0,61	0,72	-0,69	-0,83
Rzeczyca Wielka	-0,50	1,35	0,33	0,12	0,62
Sowinko	4,46	-0,94	-0,84	-1,07	0,98
Stary Żelibórz	-0,50	-0,94	-0,84	-0,29	0,98
Świerczyna	0,13	-0,94	-0,84	1,56	0,23
Warblewo	-0,50	-0,94	-0,84	-0,69	-1,82
Wielin	-0,50	-0,94	1,77	-0,69	-1,07
Wietrzno	-0,50	-0,94	0,72	-0,69	0,98
Żydowo	-0,50	0,78	0,03	-0,29	-0,09

Źródło: opracowanie własne

Ostatni etap prac nad wskaźnikiem syntetycznym obejmuje obliczenie końcowej wartości wskaźnika syntetycznego dla każdej z jednostek analitycznych. Wskaźnik syntetyczny stanowi sumę wszystkich znormalizowanych wskaźników cząstkowych odzwierciedlających negatywne zjawiska w sferze społecznej. Wartość wskaźnika syntetycznego wskazuje czy dana jednostka znajduje się w stanie kryzysowym biorąc pod uwagę specyfikę gminy, w tym rozkład wyników uzyskanych we wszystkich analizowanych jednostkach. Im wyższa wartość wskaźnika syntetycznego, tym większe natężenie kryzysu w danym miejscu. Wskaźnik syntetyczny dla zjawisk społecznych oblicza się za pomocą wzoru:

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

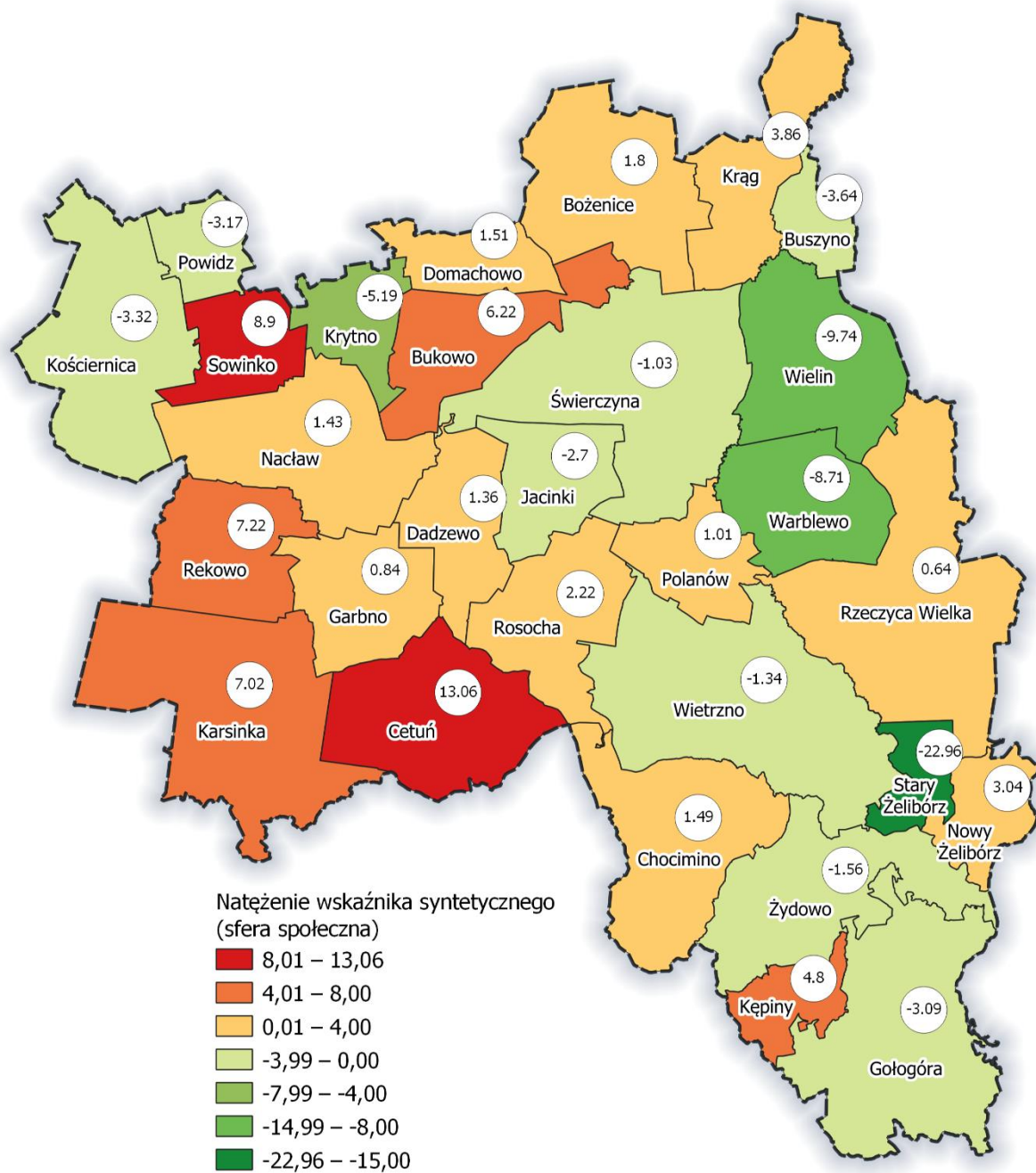
P_i – syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk,

n – liczba wskaźników (cech),

t_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki analitycznej.

Jeżeli wartość wskaźnika syntetycznego jest dodatnia świadczy to o występowaniu kryzysu w sferze społecznej w danej jednostce, podczas gdy wartość ujemna wskazuje na pozytywny obraz zjawisk społecznych (w stosunku do przeciętnej sytuacji gminie). Poniżej przedstawiono wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej (uzyskaną zgodnie z powyższą procedurą) dla poszczególnych jednostek referencyjnych wyznaczonych w gminie Polanów.

Rysunek 3. Wskaźnik syntetyczny – sfera społeczna

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 17. Wskaźnik syntetyczny – sfera społeczna

Jednostka referencyjna	Wskaźnik syntetyczny sfery społecznej
Cetuń	13,06
Sowinko	8,90
Rekowo	7,22
Karsinka	7,02
Bukowo	6,22
Kępiny	4,80
Krąg	3,86
Nowy Żelibórz	3,04
Rosocha	2,22
Bożenice	1,80
Domachowo	1,51
Chocimino	1,49
Nactaw	1,43
Dadzewo	1,36
Polanów - miasto	1,01
Garbno	0,84
Rzeczyca Wielka	0,64
Świerczyna	-1,03
Wietrzo	-1,34
Żydowo	-1,56
Jacinki	-2,70
Gołogóra	-3,09
Powidz	-3,17
Kościelnica	-3,32
Buszyno	-3,64
Krytno	-5,19
Warblewo	-8,71
Wielin	-9,74
Stary Żelibórz	-22,96

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z otrzymanymi wynikami analizy statystycznej wskaźnik syntetyczny przyjął wartości dodatnie – wskazujące na występowanie kryzysu społecznego – w następujących 17 jednostkach referencyjnych gminy Polanów: Cetuń, Sowinko, Rekowo, Karsinka, Bukowo, Kępiny, Krąg, Nowy Żelibórz, Rosocha, Bożenice, Domachowo, Chocimino, Nactaw, Dadzewo, Polanów, Garbno, Rzeczyca Wielka.

KROK 5. Analiza wskaźnikowa – podsumowanie wyników analizy dla sfer pozaspołecznych

W procedurze delimitacji obszaru zdegradowanego kluczowe znaczenie ma identyfikacja problemów w sferze społecznej, ponieważ to właśnie ona stanowi przesłankę podstawową dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego. Jednak, aby dany fragment gminy mógł zostać formalnie uznany za obszar zdegradowany, konieczne jest stwierdzenie jednoczesnego występowania problemów także w co najmniej jednej z pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Tym samym, choć to kryzys społeczny warunkuje możliwość objęcia obszaru rewitalizacją, to obecność negatywnych zjawisk w jednej z wymienionych sfer pozaspołecznych stanowi niezbędne uzupełnienie diagnozy i przesłankę komplementarną.

Sfery gospodarcza, środowiskowa, techniczna i przestrzenno-funkcjonalna zdiagnozowane zostały z wykorzystaniem zarówno danych ilościowych, jak i jakościowych opisanych w Kroku 3 (rozdziale 3). Każdy ze wskaźników poddano obiektywnej ocenie, aby wskazać, czy sprzyja on rozwojowi czy wpływa na pogłębianie się kryzysu na danym obszarze. Natężenie zjawisk kryzysowych w sferach pozaspołecznych zostało obliczone poprzez przypisanie każdemu ze wskaźników (w ramach poszczególnych sfer) punktów - odnosząc uzyskaną wartość do średniej wartości wskaźnika dla gminy. W przypadku wartości wskaźnika wskazującej na sytuację mniej korzystną niż średnia dla gminy nadano jednostce 1 punkt, w przypadku sytuacji korzystniejszej niż średnia gminna było to 0 punktów. W przypadku wskaźników jakościowych ocenianych jako TAK/NIE 1 punkt nadano jednostkom, w których odpowiedź wskazywała na destymulację rozwojową.

Uzyskaną w ten sposób przez poszczególne jednostki łączną liczbę punktów w danej sferze interpretuje się jako syntetyczną ocenę natężenia kryzysu w danej sferze. W poszczególnych sferach maksymalna, łączna liczba punktów wynosiła:

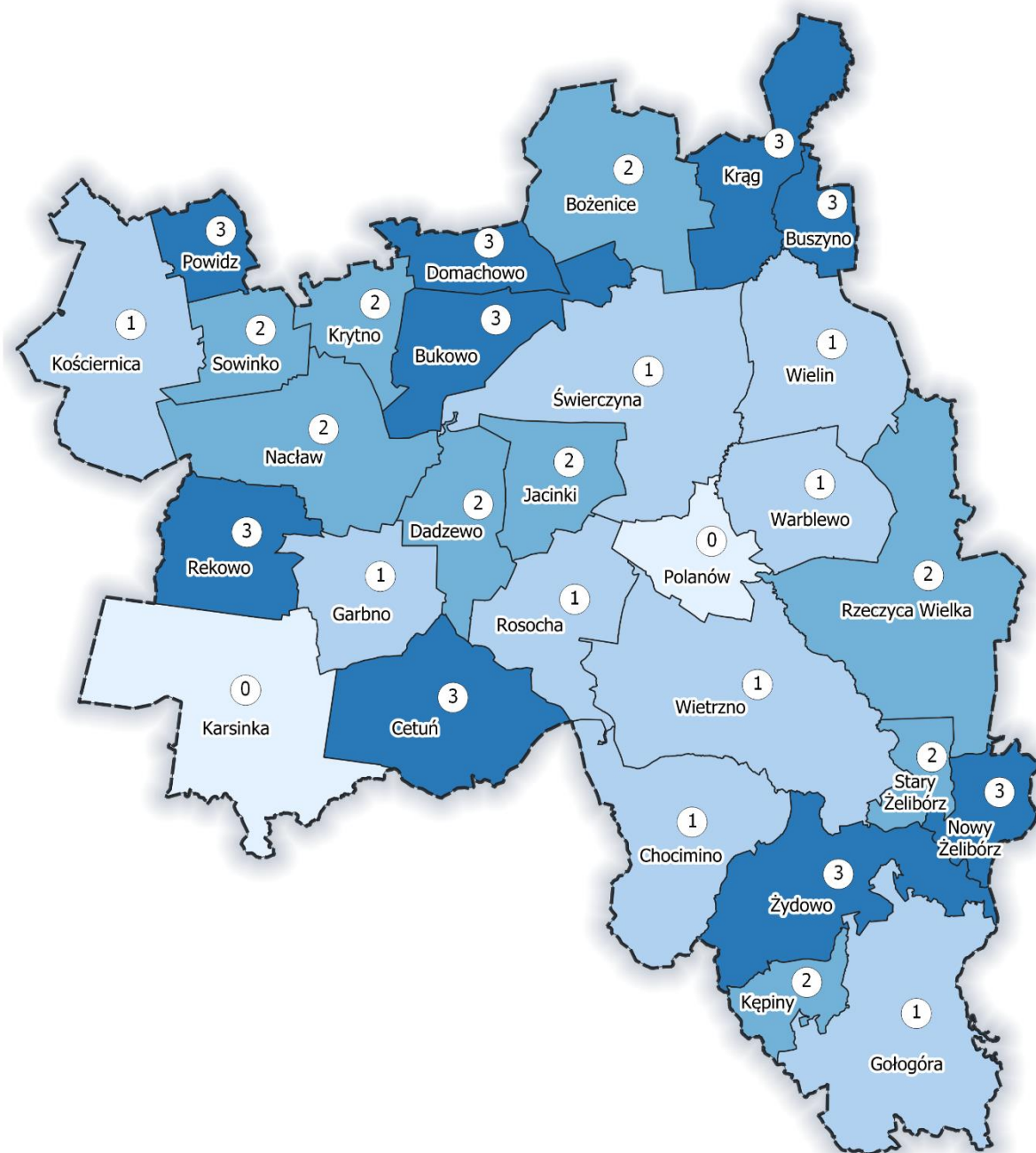
- dla sfery gospodarczej 3 punkty (3 analizowane wskaźniki);
- dla sfery środowiskowej 3 punkty (3 analizowane wskaźniki);
- dla sfery funkcjonalno – przestrzennej 5 punktów (5 analizowanych wskaźników);
- dla sfery technicznej 3 punkty (3 analizowane wskaźniki).

Przyjęto, iż o wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w danej sferze świadczy uzyskana przez jednostkę liczba punktów równa lub wyższa niż 50% maksymalnej, łącznej liczby punktów dla danej sfery. Tym samym wysokie natężenie zjawisk kryzysowych wymagało uzyskania:

- dla sfery gospodarczej minimum 2 punktów (na 3 możliwe do uzyskania);
- dla sfery środowiskowej minimum 2 punktów (na 3 możliwe do uzyskania);
- dla sfery technicznej minimum 2 punktów (na 3 możliwe do uzyskania);
- dla sfery funkcjonalno – przestrzennej minimum 3 punkty (na 5 możliwych do uzyskania).

Wartości punktowe uzyskane przez wszystkie jednostki analityczne w ramach czterech analizowanych sfer pozaspołecznych przedstawiają poniższe mapy.

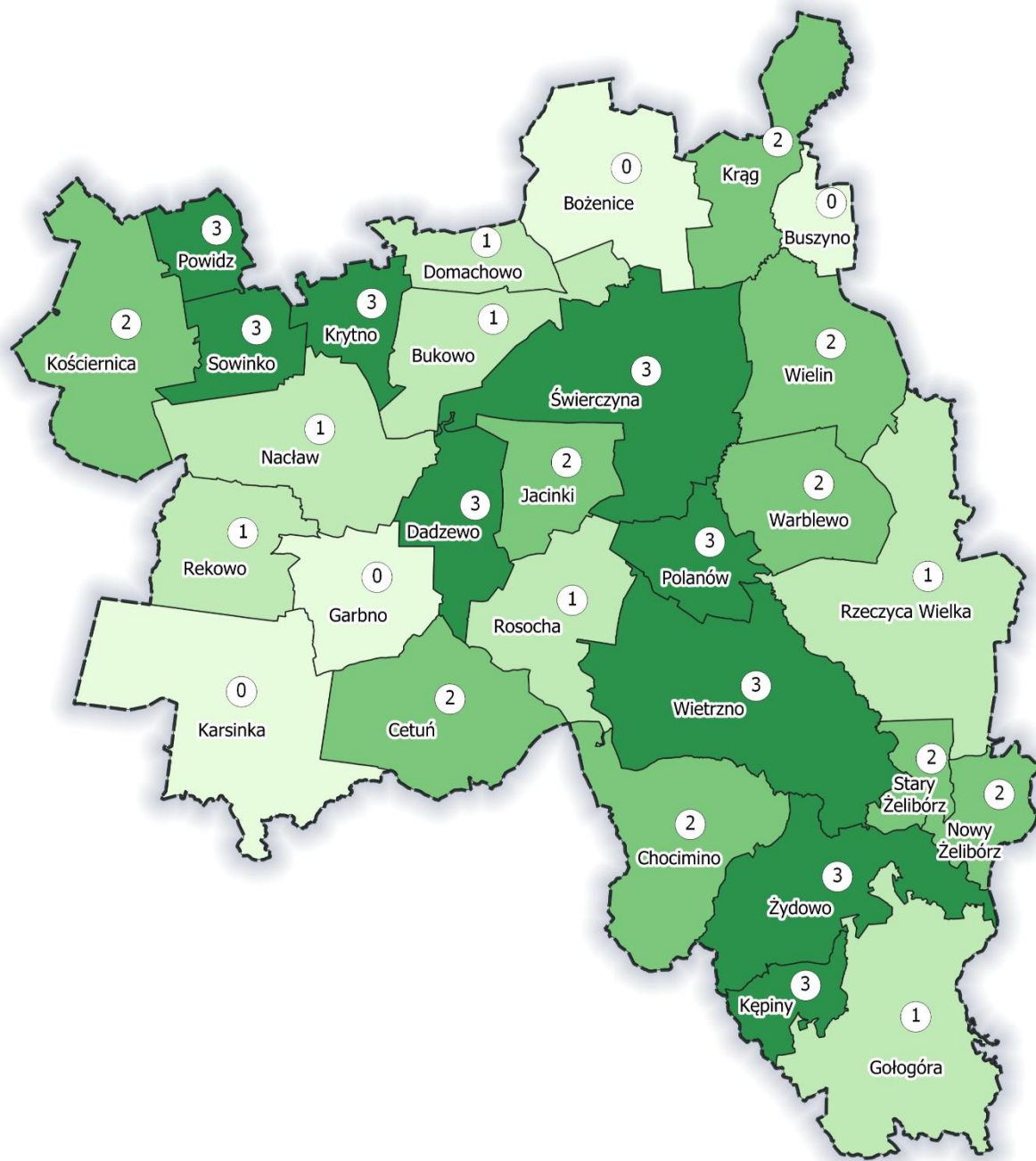
Rysunek 4. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze gospodarczej

Źródło: opracowanie własne.

W ramach sfery gospodarczej przeanalizowano trzy wskaźniki cząstkowe. Wysokie natężenie zjawisk kryzysowych w tej sferze (minimum 2 punkty na 3 możliwe do uzyskania) zidentyfikowano w sołectwach: Bukowo, Buszyno, Cetuń, Domachowo, Krąg, Nowy Żelibórz, Powidz, Rekowo, Żydowo, Bożenice, Dadzewo, Jacinki, Kępiny, Krytno, Naclaw, Rzeczyca Wielka, Sowinko, Stary Żelibórz.

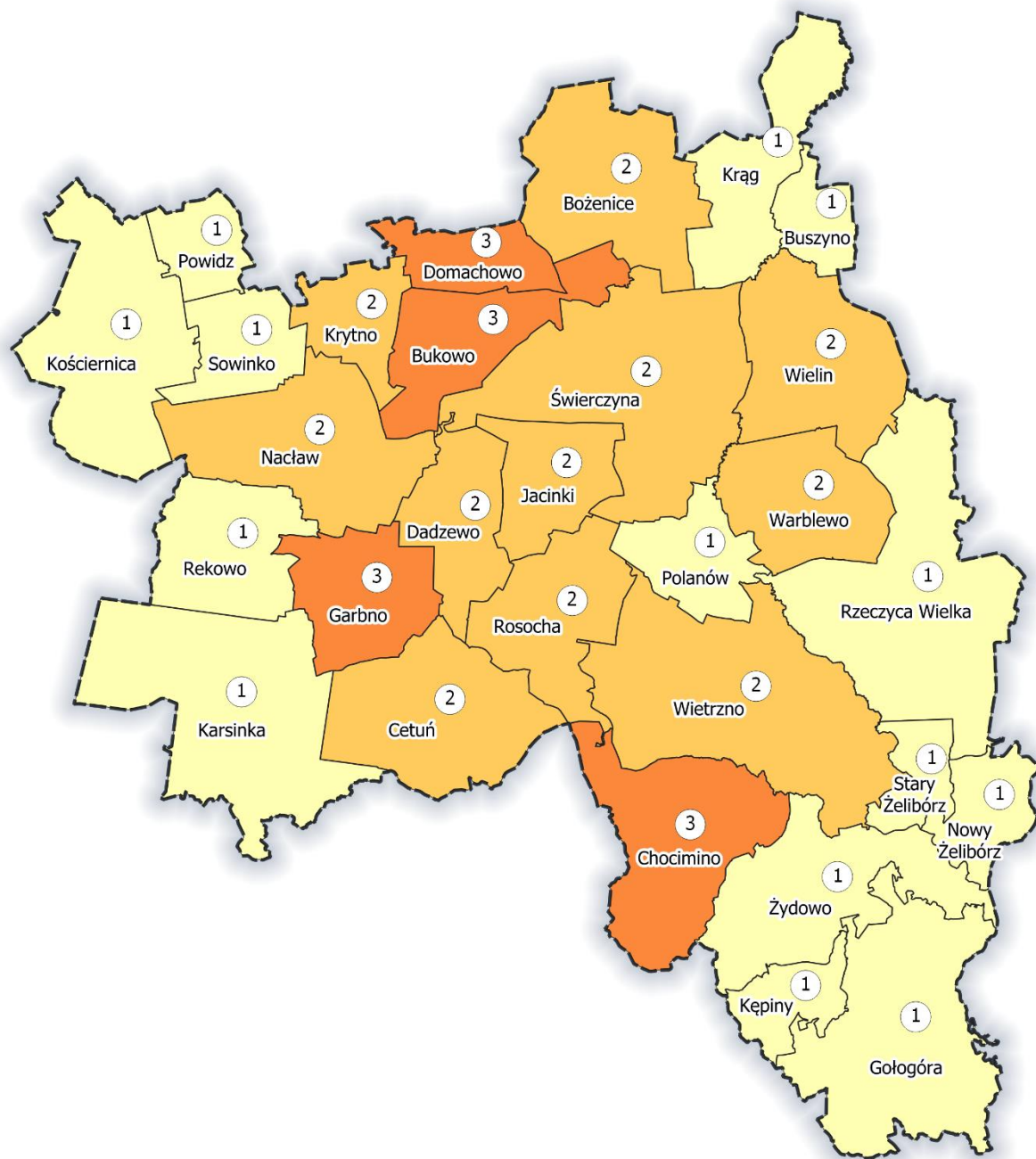
Rysunek 5. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze środowiskowej

Źródło: opracowanie własne.

W odniesieniu do sfery środowiskowej analizie poddano 3 wskaźniki cząstkowe. Wysokie natężenie zjawisk kryzysowych (minimum 2 punkty na 3 możliwe do uzyskania) dotyczyło miasta Polanów oraz sołectw: Dadzewo, Kępy, Krytno, Powidz, Sowinko, Świerczyna, Wietrzno, Żydowo, Cetuń, Chocimino, Jacinki, Kościernica, Krąg, Nowy Żelibórz, Stary Żelibórz, Warblewo, Wielin.

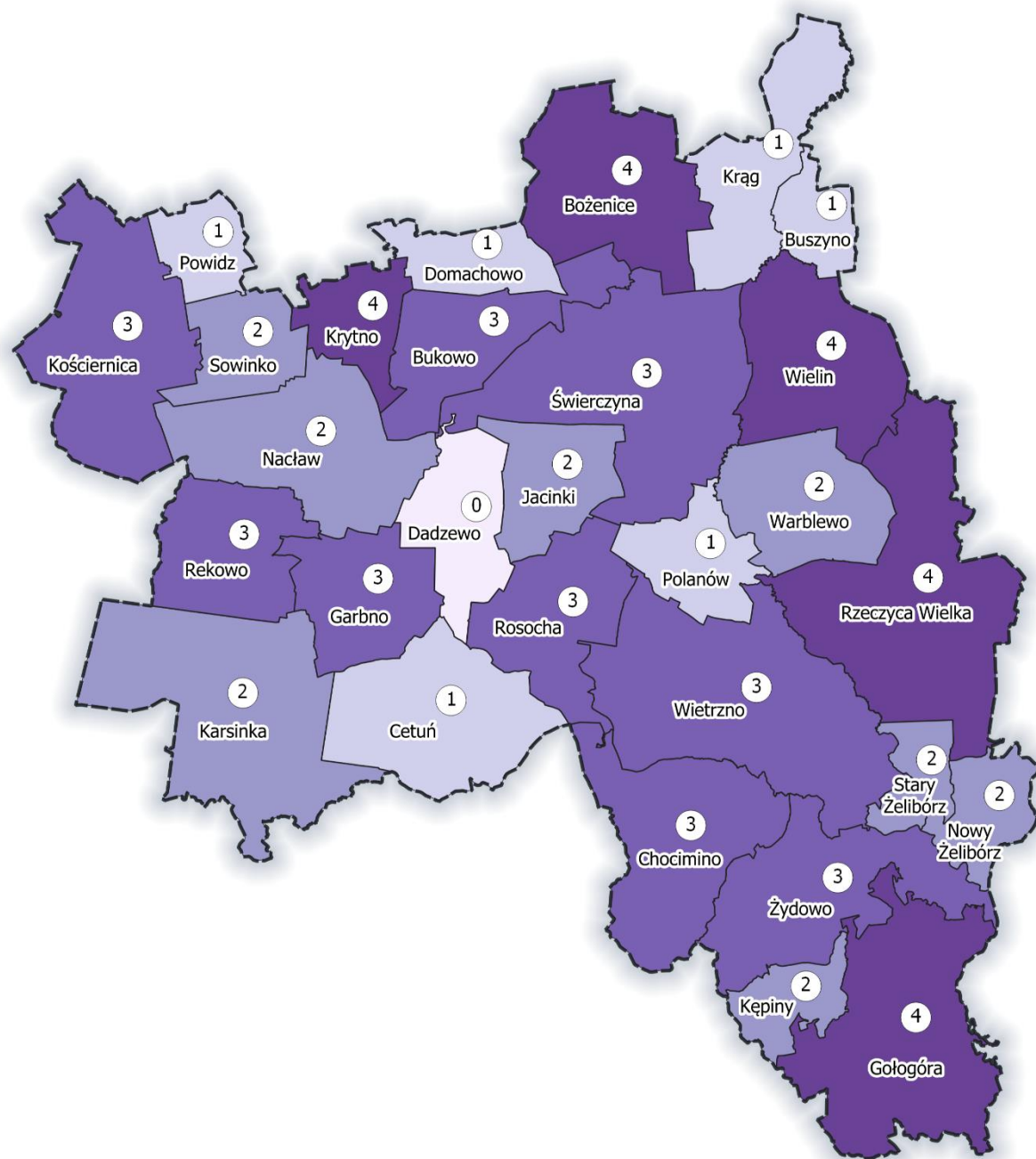
Rysunek 6. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze technicznej

Źródło: opracowanie własne.

W ramach sfery technicznej przeanalizowano łącznie 3 wskaźniki i wysokie natężenie zjawisk kryzysowych (minimum 2 punkty na 3 możliwe do uzyskania) zdiagnozowano w sołectwach: Bukowo, Chocimino, Domachowo, Garbno, Bożenice, Cetuń, Dadzewo, Jacinki, Krytno, Naclaw, Rosocha, Świerczyna, Warblewo, Wielin, Wietrzno.

Rysunek 7. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze przestrzenno - funkcjonalnej

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku sfery funkcjonalno – przestrzennej w diagnozie wykorzystano pięć wskaźników. Wysokie natężenie zjawisk kryzysowych (minimum 3 punkty na 5 możliwych do uzyskania) dotyczyło sołectw: Bożenice, Gołogóra, Krytno, Rzeczyca Wielka, Wielin, Bukowo, Chocimino, Garbno, Kościernica, Rekowo, Rosocha, Świerczyna, Wietrzno, Żydowo.

KROK 6. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

W oparciu o przeprowadzoną analizę wskaźnikową wyznaczono obszar zdegradowany gminy Polanów. Za obszar zdegradowany przyjęto jednostki, w których wartość społecznego wskaźnika syntetycznego była dodatnia oraz w przynajmniej jednej ze sfer pozaspołecznych zidentyfikowano wysokie natężenie zjawisk kryzysowych tj. gdzie liczba punktów równa lub wyższa niż 50% maksymalnej, łącznej liczby punktów dla danej sfery:

- dla sfery gospodarczej minimum 2 punkty (na 3 możliwe do uzyskania);
- dla sfery środowiskowej minimum 2 punkty (na 3 możliwe do uzyskania);
- dla sfery technicznej minimum 2 punkty (na 3 możliwe do uzyskania);
- dla sfery funkcjonalno – przestrzennej minimum 3 punkty (na 5 możliwych do uzyskania).

W poniższej tabeli zestawiono wskaźnik syntetyczny sfery społecznej dla wszystkich jednostek analitycznych oraz wyniki zbiorczej oceny kryzysu w ramach sfer pozaspołecznych.

Tabela 18. Zbiorcze wyniki analizy wskaźnikowej

Jednostka referencyjna	Wskaźnik syntetyczny sfery SPOŁECZNEJ	Sfera GOSPODARCZA	Sfera ŚRODOWISKOWA	Sfera PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNA	Sfera TECHNICZNA
		Wysokie natężenie zjawisk kryzysowych (50% i więcej analizowanych dla danej sfery wskaźników przyjęto wartość mniej korzystną niż średnia gminna lub określonych zostało jako destymulanta rozwojowa)			
Polanów - miasto	1,01	NIE	TAK	NIE	NIE
Bożenice	1,80	TAK	NIE	TAK	TAK
Bukowo	6,22	TAK	NIE	TAK	TAK
Buszyno	-3,64	TAK	NIE	NIE	NIE
Cetuń	13,06	TAK	TAK	NIE	TAK
Chocimino	1,49	NIE	TAK	TAK	TAK
Dadzewo	1,36	TAK	TAK	NIE	TAK
Domachowo	1,51	TAK	NIE	NIE	TAK
Garbno	0,84	NIE	NIE	TAK	TAK
Gołogóra	-3,09	NIE	NIE	TAK	NIE
Jacinki	-2,70	TAK	TAK	NIE	TAK
Karsinka	7,02	NIE	NIE	NIE	NIE
Kępiny	4,80	TAK	TAK	NIE	NIE
Kościelnica	-3,32	NIE	TAK	TAK	NIE
Krąg	3,86	TAK	TAK	NIE	NIE
Krytno	-5,19	TAK	TAK	TAK	TAK
Nacław	1,43	TAK	NIE	NIE	TAK
Nowy Żelibórz	3,04	TAK	TAK	NIE	NIE
Powidz	-3,17	TAK	TAK	NIE	NIE
Rekowo	7,22	TAK	NIE	TAK	NIE
Rosocha	2,22	NIE	NIE	TAK	TAK
Rzeczycza Wielka	0,64	TAK	NIE	TAK	NIE
Sowinko	8,90	TAK	TAK	NIE	NIE

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

Jednostka referencyjna	Wskaźnik syntetyczny sfery SPOŁECZNEJ	Sfera GOSPODARCZA	Sfera ŚRODOWISKOWA	Sfera PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNA	Sfera TECHNICZNA
		Wysokie natężenie zjawisk kryzysowych (50% i więcej analizowanych dla danej sfery wskaźników przyjęto wartość mniej korzystną niż średnia gminna lub określonych zostało jako destymulanta rozwojowa)			
Stary Żelibórz	-22,96	TAK	TAK	NIE	NIE
Świerczyna	-1,03	NIE	TAK	TAK	TAK
Warblewo	-8,71	NIE	TAK	NIE	TAK
Wielin	-9,74	NIE	TAK	TAK	TAK
Wietrzno	-1,34	NIE	TAK	TAK	TAK
Żydowo	-1,56	TAK	TAK	TAK	NIE

Źródło: opracowanie własne.

DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY POLANÓW

W oparciu o przedstawione wyniki analizy wskaźnikowej w skład obszaru zdegradowanego wchodzi następujące jednostki analityczne (kolejność alfabetyczna):

Tabela 19. Powierzchnia i liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego

Jednostka referencyjna	Powierzchnia [km ²]	Liczba ludności - 31.12.2024 r. [os.]
Bożenice	16,685	161
Bukowo	11,727	251
Cetuń	16,77	188
Chocimino	17,515	146
Dadzewo	9,293	152
Domachowo	6,199	223
Garbno	10,481	193
Karsinka	25,956	91
Kępiny	5,045	43
Krag	12,426	180
Nacław	17,81	482
Nowy Żelibórz	6,03	41
Polanów - miasto	7,608	2685
Rekowo	11,394	103
Rosocha	12,327	85
Rzeczyca Wielka	27,759	435
Sowinko	7,038	117
Polanów - cała gmina	393,373	7897
Obszar zdegradowany gminy Polanów	222,063	5576
	56,45% Powierzchni gminy	70,61% Mieszkańców gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Polanowie.

Wyznaczony obszar zdegradowany zamieszkuje 5576 osób, co stanowi 70,61% ludności gminy. Powierzchnia obszaru zdegradowanego obejmuje 222,063 km² tj. 56,45% powierzchni gminy.

Rysunek 8. Obszar zdegradowany gminy Polanów

Źródło: opracowanie własne.

KROK 7. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym **z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację**, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.

Uwzględniając przeprowadzone i opisane wyżej działania wyznaczono obszar zdegradowany gminy Polanów. Całość obszaru zdegradowanego przewyższała wartości wskazane w ustawie o rewitalizacji tzn. był on większy niż 20% powierzchni gminy, dla celów wyznaczenia obszaru rewitalizacji konieczne było zatem jego zawężenie.

Wyznaczając obszar rewitalizacji gminy Polanów, poza szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, wzięto pod uwagę następujące przesłanki: **istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego** (potencjał rozwojowy) oraz **funkcje poszczególnych jednostek zdegradowanych** pełnione w gminie.

W oparciu o te przesłanki, poparte wnioskami ze spotkań roboczych z przedstawicielami gminy zdecydowano się wyznaczyć w gminie Polanów obszar rewitalizacji złożony z pięciu podobszarów obejmujących łącznie teren czterech sołectw i miasta Polanów.

Pierwszy podobszar obejmuje fragment **miasta Polanów i Góry Warblewskiej**, które uzyskały dodatnie wartości wskaźnika syntetycznego sfery społecznej i wykazują kryzys w sferze środowiskowej. Zasadniczą przesłanką dla wyboru było znaczenie rozwojowe miasta i pełnione funkcje: centrum administracyjnego, edukacyjnego i usługowego dla całej gminy. Jednocześnie obserwuje się narastające problemy społeczne, w tym starzenie się populacji, niską integrację mieszkańców i nierówny dostęp do usług, co ogranicza funkcjonalność miasta jako ośrodka lokalnego. W granicach projektowanego obszaru rewitalizacji znalazły się ulice, na których występuje skumulowanie zjawisk kryzysowych przekraczających średnie wartości dla całego miasta Polanów. Zjawisko wymierania demograficznego obrazuje istotny spadek liczby ludności w latach 2019–2024, m.in. na ul. Dworcowej (-26,09%), Magazynowej (-20,45%) oraz Rybnej (-20,00%) – przy średniej dla miasta wynoszącej -6,84%. Równolegle widoczny jest zaawansowany proces starzenia się społeczności, szczególnie silny na ul. Cmentarnej (80% osób powyżej 60 r.ż.), Zamkowej (47,39%) Stawnej i Magazynowej (ok. 40%) – wobec miejskiej średniej na poziomie 26,93%. Bezrobocie, którego przeciętny poziom

dla miasta wynosi 4,17%, jest istotnie wyższe na ul. Przytorze (11,11%), Koszalińskiej (9,38%), Mokrej (7,27%). Z kolei odsetek osób korzystających z pomocy społecznej, wynoszący średnio 4,32%, przekracza próg alarmowy m.in. na ul. Zamkowej (9%), Wolności (7,34%), Mokrej (7,27%). Dane dotyczące zagrożeń bezpieczeństwa również potwierdzają skalę problemów – liczba popełnionych wykroczeń i przestępstw na 100 mieszkańców (średnia miejska: 2,16) przekracza normę na ul. Wolności (12,99), Stawnej (6,38), Kolejowej (5,36) i Bobolickiej (4,59). Wreszcie, problemy wychowawcze w szkołach koncentrują się na ul. Wolności (45,45 uczniów z problemami na 100), Stawnej (40) Magazynowej, Mokrej i Gradowym Wzgórzu (po 33,33), a także Koszalińskiej (27,27). Uwzględnienie wskazanych ulic w granicach obszaru rewitalizacji znajduje zatem pełne uzasadnienie zarówno w świetle pogłębionej analizy wskaźników, jak i skali nawarstwienia zjawisk społecznych oraz demograficznych. Dodatkowym aspektem jest koncentracja instytucji publicznych i społecznych m.in. Urząd Miejski, szkoły, przedszkole, a także przestrzeni o potencjale cenotwórczym i integrującym dla lokalnej społeczności jak Park Miejski, Zalew Polanowski czy Góra Warblewska.

Drugi podobszar obejmuje zamieszkane działki w **sołectwie Chocimino** (miejscowości Chocimino i Chocimino Leśne). Cechują go dodatnie wartości wskaźnika syntetycznego sfery społecznej i kryzys w 3 sferach poza społecznych: środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej. Chocimino cechuje się pewnym potencjałem przestrzenno-krajobrazowym i kulturowym m.in. zabytkowy kościół ryglowy z XVIII w. (obecnie w bardzo złym stanie technicznym – w powiązaniu ze spadającą liczbą wiernych, przestaje pełnić funkcje konfesyjne – jego utrzymanie i ewentualna renowacja wymagają znacznych nakładów finansowych poza możliwościami parafii), park pałacowy czy obecność zwartej zabudowy wiejskiej, jednak równocześnie odznacza się nagromadzeniem problemów o charakterze strukturalnym. W szczególności dotknięte jest kryzysem w sferze funkcjonalno-przestrzennej i technicznej – obejmującym zaniedbaną i niedoinwestowaną przestrzeń publiczną, brak podstawowej infrastruktury rekreacyjnej i społecznej oraz niewystarczające wykorzystanie istniejącej świetlicy wiejskiej. Mimo deklarowanej aktywności mieszkańców, realna aktywność lokalna pozostaje ograniczona, a obecność budownictwa socjalnego (szkielety budynków socjalnych), brak oferty dla dzieci i młodzieży oraz znaczne uzależnienie od świadczeń społecznych zwiększają ryzyko wykluczenia i społecznej izolacji. Chocimino należy również do miejscowości popegeerowskich zmagających się z dziedzictwem transformacji ustrojowej. Ujęcie miejscowości jako podobszaru rewitalizacji znajduje uzasadnienie zarówno w danych ilościowych, jak i jakościowej analizie potencjałów i barier rozwojowych.

Trzeci podobzdar rewitalizacji obejmuje zamieszkałe części **sołectwa Krąg** (miejscowości Krąg i Doły), które zgodnie z wynikami wskaźnika syntetycznego, doświadcza kryzysu w sferze społecznej, a także w sferach: środowiskowej i gospodarczej. Wskaźniki szczegółowe wskazują m.in. na podwyższony poziom bezrobocia (6,67% wobec 3,63% w gminie), wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych (75%) oraz ponadprzeciętny udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa i niepełnosprawności. Udział osób powyżej 60. roku życia w ogólnej populacji wynosi 32,22%, co wskazuje na zaawansowany proces starzenia się społeczności. Jednocześnie Krąg posiada istotne zasoby endogeniczne – m.in. średniowieczny zamek rodu Podewilsów, barokowy kościół z cennym wyposażeniem, funkcjonujące gospodarstwa agroturystyczne oraz bazę noclegową i wypoczynkową oferowaną przez lokalne gospodarstwa agroturystyczne. Pomimo tego brakuje podstawowej infrastruktury społecznej, a lokalna aktywność mieszkańców jest ograniczona. Zaniedbanie tej przestrzeni skutkować może dalszą marginalizacją zasobów i pogłębianiem się deficytów rozwojowych, dlatego obszar ten wymaga wsparcia w ramach rewitalizacji.

Czwarty podobzdar rewitalizacji obejmuje **sołectwo Naclaw** (miejscowości Naclaw i Nadbór) – jedną z największych i zarazem najważniejszych miejscowości gminy Polanów. Mimo wyraźnego potencjału społecznego, który przejawia się w funkcjonowaniu szkoły podstawowej, OSP, świetlicy wiejskiej, biblioteki oraz aktywnym kole gospodyń wiejskich, obszar ten mierzy się z istotnymi problemami rozwojowymi. Wskaźnik syntetyczny sfery społecznej (wartość 1,43) potwierdza obecność nasilonych zjawisk kryzysowych, a jednocześnie miejscowość wykazuje niekorzystne uwarunkowania w sferze gospodarczej i technicznej. Pomimo istnienia podstawowej infrastruktury społecznej, brakuje zintegrowanych działań i narzędzi wspierających rozwój wspólnoty oraz zagospodarowania przestrzeni publicznych, które umożliwiłyby pełne wykorzystanie lokalnych zasobów, takich jak Aleja Bukowa. Objęcie Naclawia rewitalizacją jest niezbędne dla przeciwdziałania marginalizacji i dla aktywizacji kapitału społecznego tej strategicznej jednostki osadniczej.

Piąty podobzdar rewitalizacji obejmuje **sołectwo Sowinko** (miejscowości Sowinko i Kościerniczka) w północno-zachodniej części gminy Polanów. Włączenie tej jednostki do obszaru rewitalizacji uzasadnia bardzo silna kumulacja zjawisk kryzysowych w sferze społecznej (drugi najwyższy wskaźnik syntetyczny w gminie) oraz w sferach gospodarczej i środowiskowej. Szczególnie niepokojący jest bardzo wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych (90,91%) i z wykształceniem gimnazjalnym lub podstawowym i niższym (63,64%), co ogranicza szanse mieszkańców na samodzielne wyjście z trudnej sytuacji. Pomimo istnienia świetlicy wiejskiej, poziom lokalnej aktywności

społecznej jest bardzo niski – w sołectwie nie funkcjonuje żadna organizacja pozarządowa. Wskazane uwarunkowania wymagają podjęcia działań rewitalizacyjnych nastawionych na aktywizację społeczną i przeciwdziałanie izolacji, a także stworzenie warunków do integracji i wspólnotowego działania mieszkańców.

Każdorazowo podobszary rewitalizacji obejmują zamieszkałą część ww. sołectw. Ich niezamieszkałe części (o charakterze rolnym i/lub leśnym) wyłączono z zasięgu obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z powyższym wyznaczony w gminie Polanów obszar rewitalizacji dzieli się na pięć podobszarów:

- Podobszar 1. Polanów - miasto
- Podobszar 2. Chocimino
- Podobszar 3. Krąg
- Podobszar 4. Naclaw
- Podobszar 5. Sowinko

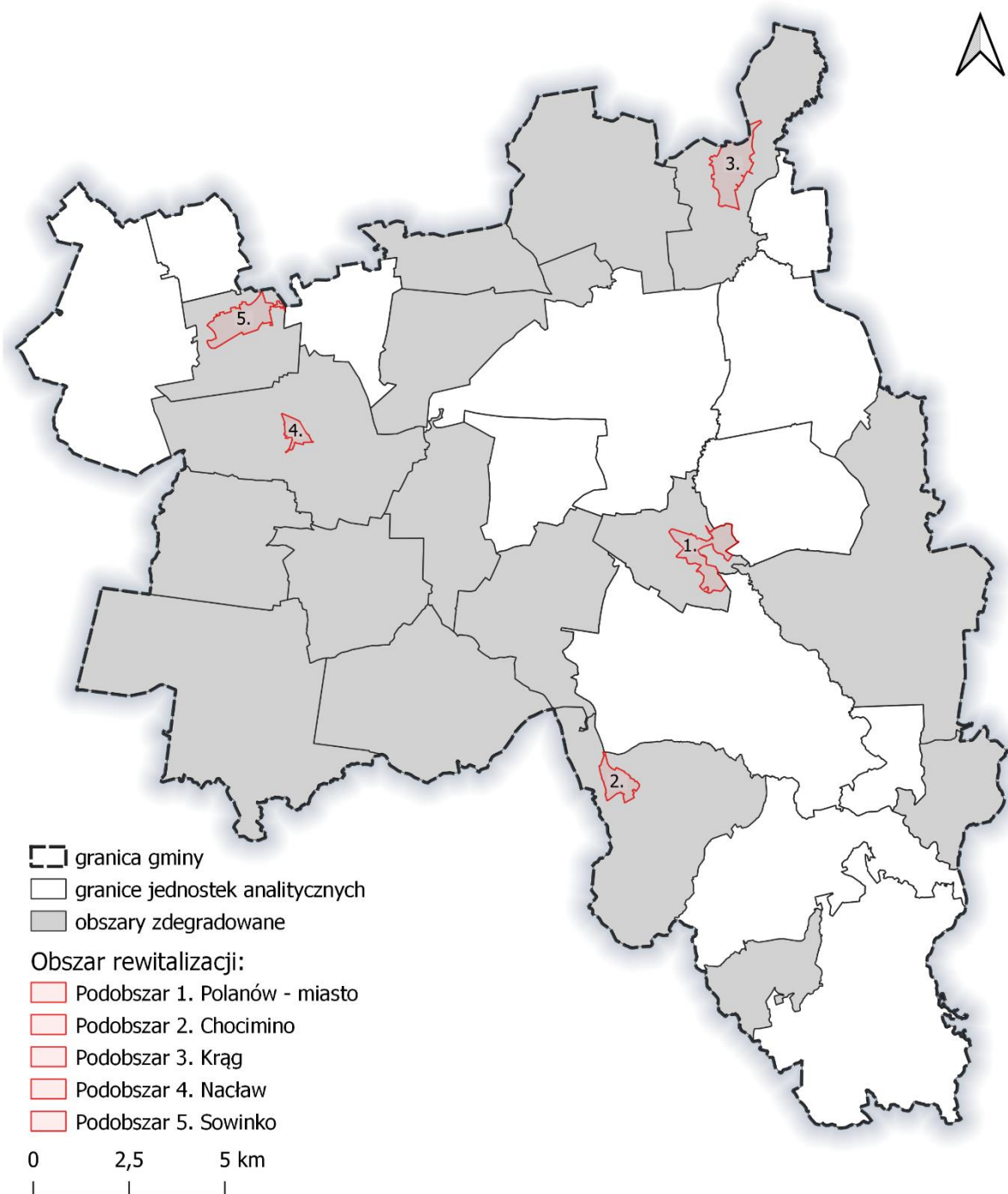
Tabela 20. Obszar rewitalizacji – powierzchnia i liczba ludności

Podobszary rewitalizacji	Liczba ludności [Os.]	Udział w ogóle mieszkańców [%]	Powierzchnia [km ²]	Udział w ogóle powierzchni gminy [%]
Podobszar 1. Miasto Polanów	946	11,89%	1,265	0,32%
Podobszar 2. Chocimino	142	1,79%	0,632	0,16%
Podobszar 3. Krąg	163	2,05%	1,348	0,34%
Podobszar 4. Naclaw	479	6,02%	0,352	0,09%
Podobszar 5. Sowinko	119	1,50%	1,199	0,30%
Obszar rewitalizacji	1849	23,25%	4,796	1,22%

Źródło: opracowanie własne.

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje **1,22% powierzchni gminy** i zamieszkały jest przez **23,25% mieszkańców gminy**. Kształt pięciu podobszarów rewitalizacji obrazuje poniższy rysunek.

Rysunek 9. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji gminy Polanów

Źródło: opracowanie własne.

Spis tabel i rysunków

Tabela 1. Jednostki referencyjne w gminie Polanów	7
Tabela 2. Wykaz wskaźników sfery społecznej	10
Tabela 3. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – demografia	17
Tabela 4. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – bezrobocie.....	20
Tabela 5. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – pomoc społeczna	23
Tabela 6. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – osoby ze szczególnymi potrzebami	26
Tabela 7. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – pomoc społeczna	28
Tabela 8. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – bezpieczeństwo.....	31
Tabela 9. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – edukacja i kapitał ludzki	34
Tabela 10. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – aktywność społeczna	36
Tabela 11. Wykaz wskaźników do sfery gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno- funkcjonalnej i technicznej	38
Tabela 12. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – sfera gospodarcza	45
Tabela 13. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – sfera środowiskowa	48
Tabela 14. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – sfera techniczna	51
Tabela 15. Podsumowanie wskaźników wg jednostek – sfera przestrzenno- funkcjonalna	55
Tabela 15. Wskaźniki sfery społecznej po procesie normalizacji	59
Tabela 16. Wskaźnik syntetyczny – sfera społeczna	64
Tabela 17. Zbiorcze wyniki analizy wskaźnikowej	72
Tabela 18. Powierzchnia i liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego	74
Tabela 19. Obszar rewitalizacji – powierzchnia i liczba ludności	79
Rysunek 1. Etapy prac nad diagnozą delimitacyjną	6
Rysunek 2. Jednostki referencyjne Gminy Polanów przyjęte na potrzeby diagnozy delimitacyjnej.....	8
Rysunek 3. Wskaźnik syntetyczny – sfera społeczna	63
Rysunek 4. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze gospodarczej	67
Rysunek 5. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze środowiskowej.....	68
Rysunek 6. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze technicznej	69
Rysunek 7. Syntetyczna ocena kryzysu w sferze przestrzenno - funkcjonalnej.....	70
Rysunek 8. Obszar zdegradowany gminy Polanów	75
Rysunek 9. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji gminy Polanów	80